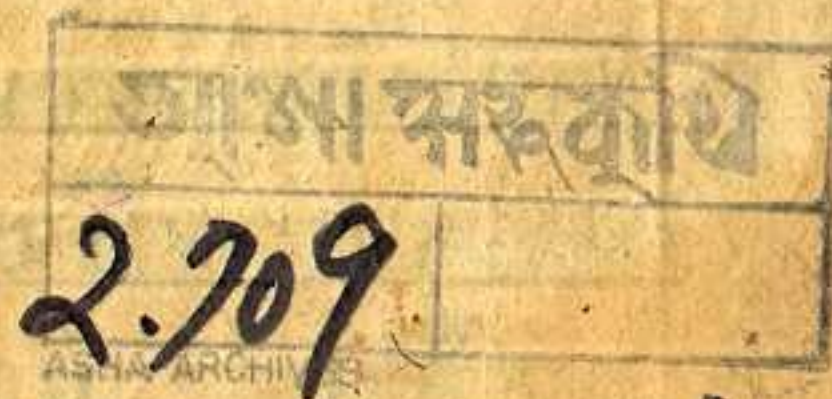

सुभाषित संग्रह
महामुद्रासिद्धि

ॐ नमो श्री हे वज्रायः ॥ श्रीमते वज्रशकायः डाकीनी चक्रवर्तिने पंचरा
 नत्रिकायायः नानाये नमो यावतो वज्रशकीने दिनसंकल्पव
 धना लोकाक्रियप्रवर्तिन्या तावतिभ्यो नमो सदा ॥ ॥ नुतना
 नङ्गवज्रपादीया प्रतोपायविनी श्रयासिद्धवत्कं ॥ अतादीज्ञानगम्या
 र्त्तवै भवेत्वा इ कदाचन ॥ चन्द्रोलकलनहिनत्वा लकललकलनवर्जि
 ता ॥ अतश्च सदा सदभिरयुक्तम् सद्गुरुसेवनं न च तेन विना त
 त्वां प्राप्स्यते कल्पकोटिभी अप्राप्ये तत्त्वा - ने दुसीद्वं नैव कदाचन
 सुविशुद्धे ही सत्सत्रविजाभावात् यथा कुरु साम्याया संति ये केचित्
 प्रतोपायः थदेसका चिंतामणी रयवो अता नीर्भा कल्पपदे सत्स्थि

ता ॥ तत्त्वेनैवंप्रसाय आचार्यात् वसुधातले ॥ ॥ तानउपासीत यरने
न आत्मसिष्या ग्रहेतभ अनंतबोधिसत्सौख्ये प्राप्येते जस्येते जमा ससभे
सर्वो बुद्धागाम् त्रैलोक्यसचराचरे तत्कीमार्थं पामुतो तत्राकर्नवत्सले
मायामलीन स्येतेभि र्धौकयांति उरासया असत्प्रमान सत्कारे रडंको
पास्ये सत्गुरुं हिरादिडान् पुजाभिप्रापं च तत् समाहीतम् संप्राप्तेततो र
त्नेतु सर्वबुद्धगुणालये वातांरुअपीन क्षांति चिडान्वेसन दारुण तथाति
य उरात्मान धौकयांति गुरुवज्रीनाम् यथायांति व्याप्रमान आत्मनैभ उरा
सया हिरण्य गुरुमुद्राया रत्नत्रयेधनास्ययेच निरविकल्पा प्रतिकसेपे
धर्मनायो सचयोगिनाम् उक्ता श्रीवज्रनाथन समाप्येते महाभूते जुगुप्

२

साहाय्यो यो नीजै ममात्रा त्रासकारीन उपासे या के गुहं नरनाम नानु
 धनातिमान् इति आभ्यां ने परांद सता मृत दोसक थनो न सुको को
 गिता चार्य संता च कथं अस्माकं अलमिति इतं मात्र प्रमार्ता स्ते व
 द्रत्वो प्रतिनारथीना ॥ कथंचित् प्राप्ते ज्ञानं नमन्यांते गुरुपरास्ता
 त्तारो वर्य इति आहुरमना केचित् न चापरे आंते च कुपीता हा प्राहु
 रघ्ना नेनं समरपीतं अहम् नतपसीसौ ध्यान भवान् सां प्रतंगुरु
 कृतं स्तेषां भवेत् सिद्धि सौषौ म्चैव च जन्मने गुरुवं च कविता ज्यते आ
 मंति विदम् वितो इमं विधा सचये सत्वा स्वपरा र्थ वही रमुष उक्ता स्ते
 वज्रसत्यो न सर्वते पापता जना तते सां नर्का इ अन्या गति रभस्ति

२

आत्मभिर्जगाम् पस्यांते चोदकरमानोदुखैर्विविधरुणाम् अतश्च सदा सततमिह अनंत
फलदायकः ॥ आचार्यसर्वभावेन आत्मभेदो रथमाचिभीश्च रस्यामातसरयाम् उत
भ्यामामानाहंकारं येवच मायासाधेन यारुह्यं सत् बोधो जननी श्रये सदा प्रस
दितः सेमः चर्य्ये याकं पेचतसा परुषासो जगन्नाथो गुरुसर्वार्थसिद्धिदाहा
सो कारयानीदृयकलेश्वपुजा मण्डलपुर्वके त्रिष्कालप्रज्याभक्त्या शिरसा पाद
वन्दनप्राप्तवतितत्त्वो विगर्तप्रशादान् गुरुसनीधः सीत्यासत् परमतत्त्वो चियाड
वसंबुद्धचेतसा मानमाथ्यं कपतपतलं सर्वं उत्सीज्ये विरहये साम्नाय गुरुअसा
मया स्येभ्येते आद्वयात्र आशां प्राप्तिना तुतायेत्समासादे सर्वे बोधिर्न तत्वे र
जिनगुणानीधि प्राप्तेन त्वोरत्नं महालक्ष्मी साधनेपि उक्तम् ॥ येन तदअभ्यात
रुपं नु सर्वदेहे व्यावस्थीतं गुरुभक्त्या परतत्त्वो प्राप्ते नात्र संसाये आचार्या
तगुरुनरोनाली त्रैलोक्ये सचराचरे यस्या प्रसादान् प्राप्ते सिधायोने कथा

३

बुद्धे तथा स्वाधिस्थानक्रमेपि आर्यानागार्जुनपाडी उक्तं सर्वपूजां परी
 नेय्ये गुरुपूजां समा रभेत् नेन तस्मै न तलभभ्ये सर्वज्ञानं उन्नमं
 किमनेन न करतं पुन्यं कीं वानुपासीतं तय अनुतरं क्रताचार्य्य व
 जसत्त्वो प्रपुजनात् येन्ये त अनुतरं किंचित् विलस्रं ये भवा नतृत्त
 मिगुरुवेदेयं तत् इये वाक्ये ये ॥ इहना ॥ आचार्य्य हरते पापं आचार्य्य
 हरते भयं ॥ आचार्य्यस्तारयन्पापं उः खार्ता वमहं भयान् ॥ इति पुन
 रअभिसं बोधिक्रमेपि आह भसं स्वयं भगवान् ये कयिमाधिदेवत ॥ उ
 पदेस प्रदानात् वगुचार्य्य धिकास्तत ॥ अन्नेभापी उक्तं तिला मयेकास्थमयो
 पी बुद्धो ददापी मोक्षं नही जलक्तेपि हापी जन्मने अपिसा स्वतं यदददा तिसौष्यं

॥ इति ॥

इति भूते पादेरपूक्तं ॥ उरुबुद्धो भवेत् ^तर्मः संघश्चापि सरवदि ॥ यत्पुसादा ह्यभ्यते ^तत्त्व
परं रत्नत्रयं वरं ॥ तथा सरूपा दाः ॥ उरु आरु सरू अमी अरु सुद्ध वकरिणा पिवि अउ जो
न ॥ वरु सव्ये थे मरु थे लिं हितिसि आमरी वउ नेरा ॥ सोई पदि ज्ञई सो इगु ति ज्ञई
मथोग मे सोई वरा अइ ॥ नाहिं दि द्वि जो नाउ नल कवई ए कुप रुगु पा आपे कवई ॥
तस्माद्योर न दा द नं त्र विषया उर्वा रया रार्ण वा स सां रा घा दि रा गो भव त्रे गुर वः पो तो पमा स्त
मितः ॥ तस्मात् तस्य वि कल्प जाल वरु ल ध्या ला कु ला व्या कु लाः ॥ प्रा स्य ह्यत्र परं रुखे
क निलयं बुद्ध त्व मे ते ज नाः ॥ वज्र ड्रा क ते त्रै च ॥ गुरो भू हा या श्व पं ती च पा डु का स न त त्व
कं ॥ यत्न क्षयं ति मा हा मो हा ते त राः धुर धा रि नाः ॥ रु शि क तो अ पि य दा रि ख्यो गुरो रा तां
विलक्ष्य यत् ॥ ई ह लो क्ये भवेत् क र्णा ॥ पर लो क्य त र के व से त् ॥ मा या सा व्य प्र यो गे रा

सु. सं.

मिथ्याभक्तिप्रकाशनात् ॥ क्षयकलमहारोगिजयनेतरकादिषु ॥ एवंमत्त्वान्नतः शिष्याण
रोर्म्यक्तिपरायणाः ॥ शिष्यत्वेविपुलांसिद्धिगुरोराज्ञाप्रपालनात् ॥ श्रीहेवज्रतंत्रे ॥ सिद्धि
लब्धोऽपियः ॥ सिष्यः संस्यकज्ञानावभासका ॥ अभिवन्दयतिगुरुंहेसिद्धौअविव्याख्याय
हेतुना ॥ तथाचात्मत्रः ॥ शिष्यात्मन्नेत्रविज्ञाय ॥ लिङ्गंताव्यभिचारणा ॥ यथायोगंतिथौ
कास्याकुरुहिरिक्तव्यमुनि ॥ ॥ यः समर्थोयुहः शिष्यंभावंज्ञात्वागुसाशितं ॥ तेनशिष्या
इतुगृहीतव्योत्रमुखः शिष्यमर्हति ॥ पद्यस्यहितंपूर्वतत्ततात्पसामाचरेत् ॥ तहिंप्रति
हन्तः पात्रंसधर्मभ ॥ ॥ ॥ ॥ सर्वमस्तीतिवक्तव्यमादौतत्त्वगवेगिराण ॥ पश्चात्तदव
गतार्थस्यतिः सङ्गंशेषविविक्तता ॥ श्रुत्यतापुराणकामेनवक्तव्यातहिर्बद्धथात् ॥ ततुप्र
मुक्तमस्यानेजायतेविसमोषधं ॥ किञ्चि ॥ विनासयतिदुष्टंश्रुत्यतामंडमेधसं ॥ ३

उद.

न हि तो यथा सूर्यो विशावा दुःप्रसाधिता ॥ अपरोप्यस्वदुशिरागामूढः परिउतमानिकः ॥
प्रतिक्षपविरष्टात्माया ह्यवीचिमधा दुषः ॥ कारुणिकेन सत्त्वावतारणार्थं सर्वसत्त्व
पुशिष्यतामप्यत्युपगम्य सत्त्वो अपि दुर्विनेया विनेयाः ॥ यथोक्तं ॥ कस्यचित् न ज्ञायते शि
ष्यः कस्यचित् न ज्ञायते गुरुः ॥ विनयत्पबुद्धान् सत्त्वान् तातु पायैरुपायवित् ॥ अस्याध
वस्तु यत्नत एवातु कंथाः ॥ यथोक्तं ॥ स्नानि पुत्रि विषयपेराभातां जाजायते यथा ॥ अस
न् भ्रुवो द्विसत्त्वानां विलेपेरादयंतथा ॥ नत्वा तं त्र्यं तु शिष्यस्य न कदाचित् दपि ध्यता आ
ह ॥ स्वातंत्र्यं सर्वबुद्धैस्तदा शिष्यस्य नेष्यत ॥ न ह्यस्य स्थितं तत्र स्य गिरा वारोहनं शिवं ॥
आगमस्य परित्काया न्नत्वा न त्रै निलिध्नत ॥ परित्ये वहि सर्वत्र प्रवृत्तिर्विदुषां यतः ॥ प्र
वृत्तस्य तत्तस्यैवं विज्ञायतस्य भवता ॥ मावनायां नियोक्ता स्यादित्येवं कथ्यते जितैरि

THE

नि॥ तथा अगुत्तरसंधौ साक्यमित्रपादैरप्युक्तं॥ यासाव्यबुद्धिरलस्वगुरुनित्यकश्चप्राप्ता
 भिवेकइतिगन्धैतमानसः स्यात्॥ सर्वज्ञानगुलभेतिविहिनचिनोदोषांपत्यतिगुरो
 र्गुणाश्चराकः॥ शुश्रूषयाविरहितोलागततत्त्वमिदं त्रैनिप्रसक्तवचनंचलयेत्यरो
 धः॥ दृष्ट्वा सभासुगुरुभस्यपराकुलकुल्यात्प्रताममथतस्यरहो॥ मस्य॥ एकं
 दोरात्प्रहनेंकुशिष्यंस्वपुत्रमप्यौरदमार्य॥ ह्यं॥ वैरुपंतयापाथिचमग्रजंवाकुर्या
 त्समिप्येनहिनातुचिरः॥ शुभगुणाहुसमेतोज्ञानबान्दीयंमुक्तोऽहज नमथभक्त्या
 वीक्षतेबुद्धतुल्यं॥ आधिगतनितधर्मःशास्तेनलुप्रसन्नःसद्वहभवतिपात्रंनस्यकुर्या
 त्प्रसादं॥ शुतवक्तृतरतंत्रोप्यागमेशुप्रवीणोऽगुरुजनपरिचर्याहात्यलद्रोपदेशः॥
 स्वहितमपिसकर्तुंनप्रभुःसास्त्रचंशुर्भवतिनदपिशस्त्रंकेवलंस्व्यादहेतु॥ अथा

भवतिसभाग्यः प्रातः तत्त्वोपदेशो जडुमतिरसमर्थो मीलनेऽयस्य यत्तु ॥ परहितकृतवृ
 द्धिर्देहायां प्रवृत्तौ वचनगुणविहितः स्वयम्भवावतामुपैति ॥ श्रुतबहुतरतंतो ज्ञानवाच
 उपदेशः श्रुतिमतिधृतिमेधा ॥ वीर्यसम्यक्समेतः ॥ गुरुजत्रपरिचर्याप्राप्तततोपदेशः प्र
 भवतिसहिबकुलं सुराजोपदेशः ॥ तथा गंगादुर्गुत्रैधूमेतसायने बहिः सरिरं तु वला
 कया ॥ निमिने सायने गोत्रं बोधिसत्वस्य ॥ धीमता ॥ सुप्रसन्नसुखा भोजरुषो सुद्वजतद्
 रहं ॥ अनुरं ह्रातिसन्धिष्यं दृष्ट्वा तत्त्वैतपरिउत इति ॥ यथोक्तमाचार्यचंद्रकीर्तिपादे
 ॥ पृथक् जनत्वेपि निसंम्यं संन्यतां प्रमोदमंत्रं धर्जभनेतुर्हं मुहुः ॥ प्रसादनाम्ना विलयात
 लोचनतठरहोत्पुलतठच्च जायते ॥ यत्तत्तस्य सं बोधिलुयोऽस्मि वीजनत्त्वोपदे
 शस्य च भाजनं सः ॥ आरब्धेयमस्मै परमार्थसत्यं तदंधयात्तस्य गुणा भवन्ति ॥ तद्यथा

दाशानमेदोऽस्तिप्रभो॥यानतनयतारव्यातंतथासत्त्वावतारतइति॥अस्तिहिस्त्रितीती
 लादिजगादातिजडियस्यत्॥भावग्रहग्राहवेसगम्भिरनयमीरवे॥विज्ञातमात्रमेवेदं
 चित्रंजगदुदाहृतं॥ग्राह्यग्रहकमेदेतरहितंमंडमेवसेत्॥गन्धर्वतगराकारंसत्यहि
 तयलोदितं॥अमेयानत्यकल्यौघभावनाशुद्रबुद्रयइति॥सरहपादैरप्युक्तं॥ग्रा
 ह्यग्राहकवितिर्मुक्तंविज्ञानंपरमार्थसत्॥योगगचारमज्ञांभोधिपारमैरितिगीयतः
 ॥तैष्वंतदपि।धीराणांविज्ञानंपारमार्थिकं॥एकानैकस्वभावेनविद्योगात्तामताज
 वत्॥प्रसंज्ञासन्नसदसन्नचाप्यनुभयात्मकं॥चतुःकोटिवितिर्मुक्तंमत्वंमाध्यात्नि
 काविदुः॥आर्यनागार्हतापादैरप्युक्तं॥लभ्यतोतापिपरतोत्तधाभ्यांताप्यहेतुतः॥उ
 स्थानायातविशंतेभावाःकुचनकैचनेति॥तस्माच्चतुःकोटिवीरहादठप्यनाएव

भावः॥ स्वतः परत उभयतोऽहं भयताश्चापोदायोगात्॥ तथा हि प्रथमपक्षे तस्मात्
नस्यान्या तत्र कश्चित् विशयः॥ विशयवाभावादि ज्ञेयादे उक्तुः राक्षोत्रात्र सम्भवः॥ अ
थ बीज एवाकुं रभावे तपरिणत इति चेत्॥ तस्य स्थातवत्तुल्यं सवीय विपाका यथा त्वा
द कुरस्य॥ अथ पूर्व बीजभावपरित्यागाच्चेत्॥ तदा उल्लेखेन वेदांगी संकुरः कथं तदु
च्यते॥ एवमप्युच्यते॥ अहो परिणामवादिनः कौशले॥ आत्मा तं सारयति तच्च सक्ता
वुपोदयति॥ आचार्य चतुर्कीर्तिपादैरप्युक्तं॥ लोकोऽपि चैक्यमतयोरिति त्राम्युपैति
तेह्येऽपि प्रस्यतियतः क्लमेषहेतोः॥ तस्मान्न तत्त्वत इदं तत्तुल्यं लोकतश्च युक्तं स्वती भ
वति भाव इति प्रकल्प्यं॥ द्वितीयं तु तद्विशयते॥ तदा कोऽव बीजाच्छाल्य कुरप्रसं कुः पर
तो सामान्यात्॥ अथ स्वसंतातशक्तिवसादिति चेत्॥ तर्हि सा लि बीजस्य सामान्य कुर

शक्तिर्न विद्यते ॥ परत्वात् ॥ अथैकसंतामेकथं परत्वं तमेति चेत् ॥ तदा बीजादुरयोर्न
 कश्चिन्निर्दिशेत् ॥ तस्याभावादेकात्मिकस्य परत्वाभावादुत्वादाभावः ॥ आह ॥ अत्रैतन्
 प्रतिलिख्य यदि तामपरो भविष्य जायतुर्हि बहलः शिखितोऽंधकारसर्वस्य जन्मस्य भवे
 न्खलु सर्वतश्च तुल्यपरत्वमखिलैर्जनैः कैपियस्मात् ॥ शक्यं प्रकृतुमिति कार्यमतो
 निरुक्तं यदस्य जनने सपरोपि हेतुः ॥ जन्मैकसंततिगता जनकाच्च यस्माच्छाल्यं कुर
 त्स्य च तथा तयवापि तश्चेत् ॥ इत्याद्यथा जनकात् च शक्तियुक्ता नैवैकसंततिगता
 सदृशा न चैव ॥ शाल्यं कुरस्य यवके गरुकिं कुकाद्या नो स्यात्तिवीमपि तस्य तथा परत्वा
 त् ॥ अस्य कुरश्च तर्हि बीजसमातकाली बीजं कुतः ॥ परतयाऽस्तु विना परत्वं ॥ जन्मा
 दुरस्य तर्हि सिद्ध्यति तेन बीजात्स त्रयान् परतऽन्भवति ति पथाः ॥ तृतीयस्तु न

विद्यते॥ स्वपरयोरस्य तद्विरोधान्॥ तथा हि स्वभावोऽङ्कुरोऽनुपपद्योभावः परसो
भावं वीजं सत्कथमुभयतः॥ अथ जायमानस्य परवीजप्राप्तिरसौवततः किञ्चित्
परतः उत्पत्तिरस्येवेति चेत्॥ तज्जायमानस्य सत्त्वाभावात्॥ स देव परमन्यथा कथं गो
यमातव्यपदेशः॥ यत्त्वं किम्परावीजेन स्य यमेव तस्य निष्पन्नत्वात्॥ तस्मात् ज्ञा
यमात्रं सदित्यनुपपन्नं॥ तदशतत्रोपपद्यते॥ यथा शसविषातसिताचतुर्थस्तु न पुन
ते॥ स्वहेतुकशसपुसंगान्॥ किञ्चित्॥ लोकोऽप्यहेतुकं न के च तपस्यतीति॥ आह॥
भूतानि तानि त्रिहिसंति यथा कथोक्तं सामान्यतः स्वपरत्वद्वयतश्च जन्म॥ आहेतुक
श्च स्वलुयेन पुरातनसिद्धं भूतान्यनुपपद्यते॥ तानि त्रिसंति तस्मात्॥ भावाः स्वभावरहिताः
स्वपरोभयस्माज्जन्मापि हेतुतसमैक्ष्य च नैव यस्मात्॥ मोहलुपनवहनौद्यतद्वन्द

तुल्यो लोकस्य तेन विषयाः खलु भांति मिथ्याः ॥ कश्चिद्यथैव दितं भांति निरप्रभावा के शदि च
दुःखि विचतुःकमक्षिकादि ॥ गृह्णाति तद्वदुधः खलु मोहं वेदादृष्ट्या विचित्रमवगच्छ
त्रिसत्कृतं हि ॥ इत्यनेन क्रमेण यथा तैयचक्रस्यानुपपत्तिस्तथा ज्ञातचक्रस्यापि ॥ यद्ये
वं तर्हि भगवता तातास्तु त्रैलोक्यं चैव ॥ बाह्यत विद्यते ह्यथो यथा बालैर्विकल्प्यते ॥ वामना
णुपितं च तु मथाभासं प्रवर्तत इति ॥ तथा प्रजाविहारी सहिबोद्धिसत्त्वो विज्ञातमात्रप्र
तिबन्धनत्वः ॥ आह्वयि ताग्राहकतामपश्यद्विज्ञातमात्रं न भवं परैति ॥ यथा नरंगा मह
तोऽमुं रातेः शभीरेण प्रेरणायो भवंति ॥ तथा लघोरव्यादपि सर्वविज्ञादिज्ञातमात्रं
भवति स्वसत्के ॥ सन्विद्यते इतः परतंत्ररूपप्रज्ञापिसिद्धलुतिबन्धनं यत् ॥ बाह्यं वि
ताग्राह्यमुदेति यच्च सर्वप्रपञ्चाविसयस्वरूपं ॥ विनैव बाह्यं तयथा स्ति चित्तं स्वप्ने य

६ था चेदिदमेवचिन्मम॥ स्वप्नेपितैत्रैवहिचिन्ममस्त्वित्यथातदामाक्षितिर्दर्शयन्ति॥ स्वप्नस्य
बोधोऽस्मरणात्तन्मनोस्त्वित्यथपिवाह्योविषयोपितद्वत्॥ यथा मया दृष्टमिजित्स्वप्ने तु वा
ह्येपितद्वत्स्वप्निसंभवोऽस्ति॥ चक्षुर्दृश्यः संभव एवसिद्धे ग्राह्यस्ति वैमानसमेवचेत्॥
तदा कृतो वा ह्येतयानिविसः स्वप्नेयथेहापितथामतंचेत्॥ वाऽह्यायथा ते विषयो न
जातः॥ स्वप्ने तथा नैव मनोपि जातं॥ चक्षुश्च चक्षुर्विषयश्च तं न रूपश्च सर्वत्र यम
प्यलीकं॥ किञ्च॥ रूपमेव यदि तत्र निसिद्धं चिन्ममात्रमिदमित्यधिगत्य॥ मोहक
रमजगुराच किमर्थं चिन्ममत्र प्रणाविद्वषमाहात्म्या॥ सत्त्वलोकमथमाजतल्लोकं चि
न्ममेव रत्नयत्पतिचित्रं॥ कर्मजं हि जन्म दुक्तमघैस्तकर्मचिन्ममवंधंचनास्ति॥ कथं
नरहि भगवता चिन्ममात्रं भोजनपुत्राय दुतत्रैवातुकमित्याह्युक्तं॥ आह॥ एवं हि

गमिरत्तरांपदार्थान्नवेनियहः तत्प्रतिदेशानेयं॥ अल्पाक्षयः पुंगलवचास्तितस्मिन्
स्वस्थान्मेवायलुचानवश्च॥ अहंममेतेवयथादिदशसत्कायद्वेविगत्मेपिबुद्धः
॥ तथादेस्वभावानपि सर्वभावान्नीतिनेयाथतयादिदेशः॥ आतुयतुविभैषह्ययद्वत्
भिषकप्रयच्छति॥ चित्तमात्रं तथा बुद्धाः सत्त्वा मांदेशयतिवै॥ आर्यरागाहुंनपादे
पुक्तं॥ चित्तमात्रं जगत्सर्वभितियादेशानामुनेः॥ उत्रासपरिहारानां तस्य तत्त्वतः॥ न
था आदिशान्त्यनुत्पत्तौः प्रकृत्यैव चर्तिताः॥ धर्मास्ते विवृता ताथ धर्मचक्रप्रवर्तने
॥ तथाया कल्पनानां विनिवृत्तिरेतत्फलं विचालस्य बुद्धावदंति॥ पृथग्जनाः कल्पना
यैव बुद्धा अर्कलयाय मुक्तिमुपैतियोगी॥ पश्यन्नहि क्षिप्रगतं स्वर्गोत्प्लवजोऽत्र नास्ति
तितिरस्तसङ्गः॥ जहानि सर्पादपि तान् भीतिमहोहिना मार्जवभापरस्य॥ किञ्च॥ ह

पंतात्मा रूपे वा न तैव चात्मा रूपे नात्मा रूपमात्मन्यसच्च ॥ स्वस्थाने वं विद्वि सर्वान्भु
 विंशत्प्रसा एवं चः स्वदृष्टैः ॥ एतानि तानि शिखराणि समुद्भूतानि सत्कायदृष्टि वि
 प्रजाचलसंस्थितानि ॥ तैरात्म्यबोद्धगालि स्य न विदारि नात्मा भेदं प्रयाति सहसै बलुद
 विहोतः ॥ सरूपो देरपुक्तं ॥ बलुयभुदती सकलान्ये कात्रेक स्वभावविकलानि ॥ इ
 त्यासङ्गयोगी योगिता भेति ॥ का नृत्वा कुत्र सा नृत्वा नृत्वा गपमाना विचारतः ॥ विचारे
 जीवलो कस्य को नामात्र मरिष्यति ॥ को भविष्यति की भूतः को वंधुः कस्य कलुहर्
 ॥ सर्वमाकाशसंकाशं प्रतिगृह्णुमहि ध्याः ॥ तथा चारुचार्यः ॥ रूपादेर्निर्निः स्व
 भावत्वं वहि हि भुव्यतामता ॥ उभयोर्निः स्वभावत्वं वहिरध्यात्म्यं न्यता ॥ आर्यता ॥ ५०
 गार्जुनपादेरपुक्तं ॥ ततर्प्राप्य यदुत्पन्नं नोत्पन्नं तत्स्वभावतः ॥ स्वभावे तत्तदुत्प

नमस्तु नमस्तंताय नमस्तं कथं ॥ तथा ॥ यः पुन्यै जायति स ह्यजो तो त्र्याद एवात्म भवेत्स्व
भावात् ॥ यद्वै पिपासीतः स भुंक्त्युत्तमः भुंक्त्यंतां जातानि स्वः पुमनः ॥ तथा चार्थच
कीनियादाः ॥ आचार्यता गा तु नपादमाग ॥ दहिता नाम त्रसिवास्त्यपायः ॥ भृष्टाहिने सं
वृत्तिसत्यमा कृतुः शूनः चाष्टि तमोक्षसिद्धिः ॥ उपायमू नं वो वहार सत्यभुयभू नं
परमार्थसत्यं ॥ न यो विभागं त परैति यो वै मिथ्या के कल्पेः सक्रमाक्रया नः ॥ शांति
देवयादैर्युक्ते ॥ शंक्रुतिः परमार्थस्व सत्यद्वयभिदभतं ॥ बुद्धेरशो चरमस्वंबु
द्धिः संवृत्तिरुच्यते ॥ भुंक्त्यंता वासनाधा नादियते भाववा सना किञ्चित्त्रासिति चा
स्यासापि प्रश्नप्रहियते ॥ यदा तलभ्यते भावो यो तास्तीति प्रकल्पते ॥ तदाति
राश्वयो भावः कथं त्रिस्तै मते पुरः ॥ यदा भावो ताप्यभावो मतेः संतिष्ठते पुरः ॥ त

दास्यगम्यभावात्त्रिरालंन्याप्रशाम्यति॥ तदंशं श्रुत्यं त्यक्तापक्षे दुर्बलं नोपपद्यते॥ तस्मा
 त्त्रिर्विधिकिन्सेतभावनीयैव श्रुत्यं त्यक्ता॥ ये तु पूर्वजन्तं वलुञ्जानस्य तस्मात्प्रजायते॥ श्रु
 त्यं त्यक्ता तु पूर्वसमनीततः किं जायते भय॥ यतततो बालुभयं यद्यहंतामकिञ्चन॥ अ
 रुमेव तकिञ्चिच्चेत्प्रयंकस्य भविष्यति॥ मुक्तिदत्तं श्रुत्यं त्यक्ता दृष्टेस्तदथाप्यशभाव
 तेति॥ प्रवचने च॥ श्रुत्यं त्यक्ता देशे नैवानीनाथा तदिज्जनरा तु श्रुत्यं त्यक्ता वतारणार्थं ते
 याथिति॥ तस्मात्प्रपञ्चभावोपदेशोऽपि भगवता निःप्रपञ्चमहासुद्रा उद्यययो
 गभावनावतारणार्थ एव देशितः॥ तद्य॥ प्रसोपायसमायोगो भावने वाग्रयोगितां
 ॥ महासुद्रा समायोगभावनामं त्यजेतैः॥ अथ केयं प्रशक्तश्चोपायः कथं तयोर्वि
 भावना सह पृथगेति॥ अत्रोच्यते॥ यासां सर्वप्रवक्ष्यामि भूमिर्वचसाममूः॥ विनिः

साचिनुपारकाप्रसेनिपरिकिर्तिता॥ सर्वधर्मातिः पुपंचतावबोधोहिप्रज्ञाकेयंतिः पुप
श्रुता॥ श्रुत्यताश्रुत्यनैवतरहिपुयंश्रुति॥ कथंतिः पुपंश्रुतात्रवैश्रुत्यतासर्वैतकि
न्विधिधीयते॥ यतो न कदाचित्किंचिच्छ्रुवैवलुविधीयते॥ व्यापारः सर्वसब्दातां स
मारोपतिराकृतौ॥ ततः श्रुत्यताप्रवचनोक्तिः समस्तसमारोपव्यावृत्तिप्रतिपादनेनवि
नैयजनसंज्ञानेनत्वरूपमभिज्ञोत्तयति॥ ततुश्रुत्यताप्रवविदुधाति॥ यतशैवपुप
श्रुतः स्यात्॥ तथाचाह॥ श्रुत्यतासर्वदृष्टीतांप्राप्तातिः सरांजितौ॥ यथांतुश्रुत्य
तादृष्टिस्तोत्रसाध्यान्यताविराजता॥ स्वभावपरभावंचभावंचाभावमेवचा॥ ये
पस्यंतिनयइपंतिनेनत्वंबुद्धसासने॥ भगवतैवीक्तं॥ श्रुत्यतादिसदश्रुसमस्त
समारोपव्यावृत्तिरिति॥ तथाचोक्तंशास्त्रेअस्तीत्वंयेतुइपंतिनास्तित्वंचाल्पबुद्धयः॥

भावातां तेन पश्यन्ति प्रपञ्चो परमं शिवं ॥ भावश्च यदि निर्वाणं निर्वाणं सत्कृतं भवेत् ॥
 तासत्कृतो हि विद्येत् भावः कुंचतति ॥ न च क्षिणास्ति प्रतिषेधा नास्ति त्येवाथा प्रत्या
 प्रतिपादितं भवेत् ॥ ते हि द्रव्याः प्रतिषेधे तदपरमस्ति भ्रमो च्यते ॥ समाश्रितो न ह्य
 वादितामिदं समस्तद्वयमापद्यते एवं निराकृता ह्यवादिनः पुनस्तदा श्रीतस्त
 कल — — — — — पगतां तद्यवादिनो हितदेकां प्रतिषेधे परां तां नः प्रा
 तो नित्यतमा सस्यते ॥ निराकृता न ह्यवादिनस्तु समारोपो परतिरूपा भ्युप ॥ मा त्कु
 तो उयं धेव इति ॥ यत्कीञ्चीदेतत् ॥ यथोक्तं कावतारसूत्रे ॥ तद्यथा माहामते पु
 रुषः प्रदीपंगह्यधनमेव मन्वीधमस्मिं प्रदेहो ॥ एवं मेव महा मने वाग्बिकल्परूपा
 प्रदीप्येत बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बाह्यिकल्परहितो प्रत्यात्मगति मनुभवन्तीति ॥

पुनरनत्रैवोक्तं ॥ अथ प्रति सरनेन महामते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन भाविन्यं ॥ तनु व्यंशु
न पुनिसरयो न ॥ वाञ्छना एतन्मते कुलपुत्री वा कुल दुहिना वा स्यात्मा तां च त्राशयति
परमार्थपरां त्राव बोधयति ॥ न यथा महामते अंगुल्या कश्चित्कस्य कस्य चित् किञ्चिद
दर्शयेत् ॥ स चाङ्गुल्यगुमेव प्रति सरेद्वाक्षिनु ॥ एवमेव महामते बालजातीया बालवृज्जन
वंगायथायाथाङ्गुल्यग्रामिनी विद्या एव काल करिष्यति ॥ न यथाऽङ्गुल्यग्रार्थं हि त्वा
परमार्थमचेष्टपिष्यति ॥ तस्मात्तदर्थकात्मन तमे शो बानीयाः ॥ परीतो ये यथा रूपा
र्था भित्ति विद्या ते वर्जनीयाः ॥ अथान्वेषतेति ॥ यथा कर्मैकत्रयतिर्देशभूत्रे ॥ धर्माह
मे सव्यरुतेन व्याकृता धर्मा ॥ च सव्यश्चाहिता त्रयते ॥ तच्चैकतां चाप्यवती यद्य
मतामबु नरां ह्यातिपरां पृषिष्यथेति ॥ तथा चोक्तं ॥ किन्नरा जपरी पृच्छातुत्रे ॥ अं

न्यतमः कुलपुत्रः किन्नरराजाजाधिपतिं पृच्छ नि कुतः पुनः किन्नराधिपते सर्वसत्त्वा
 नां हतधोषातिश्वरंति॥ आह॥ आकाशाके नपुत्र सर्वसत्त्वा नां हतधोषातिश्वरंति॥ न
 पुनः किन्नराधिपते अध्याभिकं कोष्ठात् सर्वसत्त्वा नां हतधोषातिश्वरंति॥ आह॥ न कि
 न्नये न स कलपुत्रकाया किन्नरकोष्ठात् सर्वसत्त्वा नां हतधोषातिश्वरंति॥ आह॥ त्विचि
 त्॥ आह॥ किन्नरराजाधिपते न काया न चित् न कल्मान् धेतोः॥ कायो हि न द्योति
 श्वरं॥ त्वरा कुशकाष्ठप्रतिभासोपमः॥ चित्तं चाप्यतिदृशं॥ मायोपमप्रतिपम
 विशप्रिकं॥ आह॥ कायचित्तं संस्पर्शतु कुलपुत्र कुतोऽन्यतो हतधोषातिश्वरंति॥ आ
 ह॥ आकाशावितिर्मुक्तः किन्नराधिपते कश्चिन्नु ततिश्वरः॥ न दते न तु कुलपुत्र
 पर्यायेत्येवं वेदितव्यं॥ ये केचित् नु न व्यापारातिश्वरंति तेन आकाशातिश्वरंति॥

आकाशस्वभावाभिहितानां॥ समन्तरविज्ञाना निचरितस्थाने॥ - - - - -
- - - - - सर्वध
मा उदाकृता अतुदाकृता वा॥ तमेवाकोशकोटिसमन्तान्नविजहानि॥ रत्नमात्राहिक
लपुत्रसर्वधर्म - - - - -
मचव्यवहारोऽव्यवहारः॥ ये हि रत्नसङ्केतव्यवहारः सतश्चक्षुर्मेढमिति विशि
त इति॥ पुनश्चोक्तं भगवता सर्वधर्माप्रवृत्तिनिर्देशपूत्रे॥ शब्दरत्नप्रविष्टो देवपुत्र
बोधिसत्त्वमहासत्त्वोः सचेतांगां नदीबालुकसमावृत्तं कल्प्यादुःषोपैरिभाष्येत्॥ वि
तथैरसम्भूतपदैर्न तस्य तत्र प्रतिपद्यचितुमुपेयते॥ सचेतांगान् दिबालुका समावृ
त्त्यां सन्निधेयैरुक्तं किं न्यमात्यैरन्यपुष्टं सर्वहुत्वा पञ्चानैश्चीवरपिराद्रूपानमय

१४

नासतस्तानप्रत्ययभिषज्यपरिष्कारैर्नतत्रतस्यातुनयचिह्नसुपेक्षते॥ आर्यनागार्जु
नपादैरपुक्तं॥ सतसदशदसञ्ज्ञेतिपक्षोयथातविद्यते॥ उपात्तमभिशिरेणापितस्य व
क्तृनसक्यते॥ तस्माच्छुभ्यनैवसर्वधर्मनिःपुपश्चतागतिः प्रपश्यतावबोधोहिप्र
ज्ञेतिस्थितं॥ यत्पुनरुक्तं कश्चोपायइति॥ अत्रोच्यते॥ सत्त्वासयवसातुपेक्षुपेक्ष
क्रमप्रत्यकभेदेतवहुन्नरोपायोमंत्रशास्त्रेदेशितः॥ तथाचाह॥ यकार्थत्वेप्यसं
मोहादुक्तायादुष्करा॥ श्रीक्षोदित्याधिराचमंत्रशास्त्रं विसिष्यते॥ तस्मादनेन
क्रमेणोत्पन्नक्रमोपिबहुपायः किञ्चयत्पुनः सर्वसिद्धिधिगतौत्यन्तक्रमासाधा
दशोपायः सतेषां ग्रंथनानातत्रणापिगुरुप्रदेशतः कथ्यते॥ पञ्चवज्रदीप्याद्य
विवरणाप्रसोपायवितिश्रयसिद्धावुक्तं॥ उपायोपिचतुर्विधः बोधिवज्रेणावर्णिता

१४

बुद्धवज्रेणवर्णितश्नितियावत्॥ सेवाविधानंप्रथमं द्वितीयमुपसाधनंसाधनंचतु
तीयमैवमहासाधनचतुर्थमिति नितियावत्॥ अतएवामावलक्षणाप्रज्ञाभावलक्षणाउपा
यइति॥ तथाचोक्तं॥ नीलवभावलक्षणांप्रज्ञास्वभावलक्षणाउपायइति॥ तस्मात्प्र
ज्ञोपायविधानेन बोदिताः॥ ततः कुर्वन्नि सत्त्वार्थविश्वरूपो मतिर्यथा॥ तेन ज्ञावत्पुन
रिति॥ उपायइति भागद्वयं वैवस्थितमिति॥ इदानीं विचार्यते॥ प्रज्ञोपायकेवलमाकि बुद्ध
त्वं स्यान्नोचे उपायमात्रकेरा॥ पिउचने चेदं॥ तकेवलं प्रज्ञामात्रेण बुद्धत्वं नाप्युपायमा
त्रेण॥ किं नु यदि पुनः प्रज्ञोपायलक्षणे समतास्वभावो भवतः एतौ द्वावभिन्नरूपौ
भवतः॥ एकाकारौ भवतः॥ तदा भुक्तिमुक्तिरेति॥ तथाचोक्तं॥ उपनयत्यभिमतं
यस्मान्नौ केवाहुफलं ततः॥ सदा भुक्तलयोगे तस्य उपायः प्रकीर्तितः॥ उपायोस्मीलनं

यच्चसलिलक्षीरयोरिव ॥ अथवाकारयोगेन प्रक्षोपायं त्रुच्यते ॥ प्रक्षुप्ते चापने तु च
 ते यत्र ते बहिः ॥ प्रक्षोपायचयत्नं धर्मतत्त्वं प्रुच्यते ॥ चित्रा मणिरिव शेषजगत्सर्व
 दास्थितं ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदं सम्यक् प्रक्षोपायस्य रूपं तः ॥ अथ ॥ कदा ईदृजो सुहृ
 हित्म - - सोपावर्द्धति मम कृ - - - भवा कुरुणा केवलभाव इजम्भ सहं स्सहिं मो
 क्रेतपावर्द्ध ॥ तुल्य कुरुणा इजे उणुसक ईणो भवणो - धारो धक ई ॥ इदमेव समाग
 म्य - - - तुगताः पुरा ॥ सध्वं ते च सर्वत्र समीप्यं ते जगद्धिता इति ॥ पुनस्तत्रैव ॥
 वज्रपद्मसमायोगेन प्रक्षोपायानि कृतं ॥ एकाकाररूपेण तातस्वभावं भावयेत्
 ॥ तथा युगलाः द्वक्रमेणार्थनागा गुतपादैर्युक्तं ॥ संक्षेपो व्यवधानं च शास्त्रात् तस्य
 रमार्थतः ॥ एकीभावं च यो वेति सर्वेति प्रगण्यं ॥ क्रमेण शास्त्रात् तस्य शास्त्रा

चिज्ञातप्रभास्वरौ॥ तयोरेवसभाजमशुगणदक्रमोह्यसौ॥ एतदेवाद्यं ज्ञातमप्रतिष्ठि
नतिर्धृतिः॥ बुद्धत्वं वज्रसत्त्वं सर्वं स्वर्ग्यं नथैव चेति॥ तथा च प्रज्ञानं त्रे॥ उपोत्तिभागं
कथितमुच्यते॥ कथयाम्यहं॥ स्वधाताविनिपन्ने प्रज्ञातं भ॥ स्मृतं॥ भावनेति समापत्ति
स्तत्सु बंध्या न मुच्यते॥ तथा म्यायं स्वसत्ये धं बोधिचित्तं हरेव तेति॥ पुत्ररप्युक्तं तत्रै
व॥ रागे न बध्यते लोको रागे रौ व विमुच्यते॥ विपरीतभावनां ह्यसातज्ञाता बुद्धतीर्थकैः
॥ पुनः॥ यतनुयेतु ध्यतिलोकस्तेन तु तेन तु बध्यतमुच्य॥ लोको तु ह्यतिभिवेति तत्त्वं
तत्त्वविवर्जितसद्भिन्ने॥ इत्यादि विलस॥ समयवज्रपादैव क्तरनुः स्फुरतत्त्वं श्रो
तासाक्षान्न बुध्यति॥ समुदेति किमप्यस्य विकल्पप्रतिविम्बकं॥ स्वविकल्पशने सौ
तैः कल्पयंस्तत्त्वभावनां॥ स्वविकल्पाकुलसन्नातः कस्तत्त्वमवमो न्यते॥ यत्तु वज्र

१६ तयोपोयपवित्री कृतमानसः॥ स्फुटीकृतस्वसन्धेयधर्मकायोमहासुखः॥ अर्थसामर्थ्य
संप्राप्तोप्रोवृत्ततयविर्वृतः साक्षात्रैरात्म्यसन्धितिसमुद्धि नभवध्रुमः॥ स्वमन्त्रपूतत
त्ततः सुतमोपायासम्पदः॥ तस्यवन्धुरस्येहसिद्धिः करतलेस्थिता॥ कुलानुरूपाम
थवायथात्तामंभुभाशयां॥ योग्यां समयसिक्षादौमहामन्त्रतयाश्रये॥ योकाञ्चीदथवा
प्राप्यसरसांनवयौवनां॥ अशठामकुटिलाञ्चैवपियोक्त्याभिमुखिक्कृतां॥ परिरम्भ
रसास्वादप्रमुखैपरिकर्मभिः॥ विश्वाम्बिदध्यादिजने प्राक्प्रबुद्धमनोभवांतर्जुनी
मध्यमात्रः पीडिता कृष्टकरीकां॥ महिस्य - तामात्रमर्दनाल्हादितां तथा॥ पूर्ण
दीप्तताप्यशेविकसत्कमलाकृतिं॥ प्राप्यतोपरमांकोटि - - - दसम्पदः सुन्दरी १६
शिचतारूपभरालसविमन्यती॥ साधनाहतसम्मर्दआनन्दपरमात्रयेत्॥ ताम्बि

लोकासरोहरिसदाधूर्तिरित्योचतां॥तथागतमप्यञ्चेत्तस्मिन्ः कृत्वा तुरायेत्॥ न
----- मुकुर्विधाधरा॥ १५॥ नवति तनयितः ५
रिंभरसाक्रान्तलालालनोद्यतः॥समाल्लादितसन्नातललितः-----कलेः॥
इथेन्व-----यदलालालावन्धारसौ-----संसन्नानन्दसिद्धयः॥को
मथातुध्यजासङ्कादमन्दस्यन्दसम्पदा॥सन्निदानन्दसंदोहस्यादितिसमुदेतियो॥
तामुदारमनस्कारस्कारसस्कृतसन्नति॥संतसंभावयत्रैवमतुस्तनोधिमात्रसं॥क्षराक्षरा
रुचिप्रशंमरापंतर्गाक्षयेस्फुटं॥भावयेतद्वधात्रैलक्ष्मीरात्रिःशेषकल्पसं॥सावस्थाय
सम्बोअसाक्षादुद्रत्वमंन्यदः॥विद्याकमलसंकल्पसावधत्रैरवाप्यनेनन्यकर्मपदप्रा
प्तौवज्रनृतयतिवृत्तीः॥विशुद्धधर्मकयत्वंलभनेयोगियुक्त्वा॥प्रागस्मात्कुलिशामो

जम्भशजंभूतयत्सुखं ॥ सुटंत प्रावनाम्यासादेतदायानित्प्रक्षतां ॥ सरहपदैटपु कंसश्री
मानकुलिसा युप्रः सुखमयोयसुस्फुरभृज्यतेयामासा कृतिरपुश्च विमलप्रतामयी सर्वगा
साक्षात्कल्पलताश्वमिसुकेयाः केसजालक्षिदः श्रीमत्तवज्रपदादि नोप्रवतयस्ता
भ्यत्रसः सर्वदा ॥ यासां स्मरन्नपि जनः कुलिसा कुनेतितिः केसकेवलरसंसुखः मेतिभृ
मि ॥ तन्यादपंकजरजः सिरहनमासितिर्वचभक्तिमरवचुरकं न्योरा ॥ दोहाकोशेषु
कं ॥ प्रेवृष्ये मम सुमरत्नप्रतिमिति आजडप्रराहोति ॥ चित्रा सुभ्रमहास्र वंहिगुडिअ
वसमरति ॥ एकविभंसअत्तरुअंभवशिष्टारा जंपरिष्कुदंतस्त्र ॥ तं चित्रामणि ह्रअं
पवहश्चा हलं दे ॥ चराड सुभ्रधसिचौलिअचोनश्पापपुष्ट्रतविता खरोतुष्ट
सोकराकरहविवरीरये अजरामरहोश्सरीरा ज्येष्ठिअणि चत्नमराअराप

वरा धरिणि तद्वन्धु ॥ सो सो वाजि अनाकुरे वृत्तौ मंडपरममन्थ ॥ कुलिससरोरुह
जोएं जोइ उणिम्मल परममहा मुक्कहो हिद ॥ खरापें आतंदभे अतहिं जाण हलकव
लकवरा हिया परिआन ह ॥ धारअन्धारे चन्दमणिमउत्तौ अकरेइ ॥ परममहा
सुहस्रककवरो उरिआस्ये सहीइ आशविम अरा परिहरइ गच्छे त्रेण उवन्धुं भार ॥
अइसो जोइ मरुपदि हासइ सोलश्चइ पार ॥ विसअरमन्त्रेण विससंलिप्यइ उअल
हरइ पाणिधिप्यइ ॥ एवं जोइ मूलसुरत्रो विसअरा राहइ विसअरमन्त्री ॥ प्रव
राधरइ मराए कुणचन्दइ कालागिरि सोहे लैपेराउइ ॥ सरहभराइ विवारिपअ
दहचौन्दुजनिधो लिअधो दह ॥ आअकइ कुमावअकरइ वरुनि ॥ वरुहो
हु ॥ लोइ अपरावउपरिणामकुर्जे अजे रामरहो हु ॥ विसअगअन्धेकरें ॥ हिअमारि

जे ३

१८ अजेमपरिहार॥ जीशकवडिआरजिमगि सारिजार्श॥ ॥ शक्तिवज्रपञ्चरेणु
 कं॥ दितैकेतसिद्धिः स्यादितद्वयविधाततः॥ दितत्रयप्रयोगैरादितचत्वारितस्तथा
 ॥ दितपञ्चप्रयोगैरसिद्धिनेतात्रसंसय॥ पूजापुष्पादतः कृत्वा ध्यानालयप्रच॥ प्रवि
 येतुत्रयासाई वज्रयोगे समारभेत्॥ अष्टकैते तु चन्द्रार्क इंद्रयोगं समाभेत्॥ अतुरा
 कृतवेत्ता यां सिद्धिनेतात्रसंसयः॥ महारागानुरागेण महारागसोभावंतः॥ महारा
 गसमाधिस्थो महामुद्रां प्रसाधयेत्॥ पुनस्तत्रैव॥ रागेणान्यथैतौ कोरागाक्ष
 पास्तैः तः॥ वज्ररागपरिताना वज्रसत्त्वोभवेत्ततः॥ चित्तविशुद्धिप्रकारोऽभार्य
 देवपादैरपुं॥ येतयेत्रहि वध्यं ते जन्मवोरौघकर्मणा॥ सोपायेतत्रतेन वमु
 च्येते भववन्धनात्॥ तस्मादाशयमूलाहिपापपुण्यवैवस्थितिः॥ इत्युक्त्वा

गमेयस्मात्तापतिः शुभचेतसां ॥ स्वाधिदेवतयोगेन जगदर्थकृतोद्यतः ॥ भुञ्जातो विषया
योगिमुच्यते तच्च लिप्यते ॥ यथैव विषतत्त्वतो विषमालोक्य भक्षयन् ॥ केवलं मुञ्चते
तासौ रोगमुक्तिं लुप्तायते ॥ तन्न च तन्न कर्त्तव्यं यद्यद्वा तैर्विगर्हितं ॥ स्वाधिदेवतयोगेन
चित्तनिर्मलकारणान् ॥ रागाग्निविषसंलुखा योगिता शुभचेतसां ॥ कामिनाः खलु का
मित्यः काममोक्षफलो बहः ॥ यथात्मानं गृहं दंष्ट्या त्वा कृष्य विषं विना सयेत् ॥ करोति
निर्विषसां तन्निषेणारयते ॥ कर्णजलं जलेनैव कंठकेनैव कंठकं ॥ रागेनैव महा
रागमुद्रतिमतीषिराः ॥ एकाङ्गविकल्पा हि नांगहिना मत्पना मपि ॥ योषितं पूजये
त्तन्निर्त्यं तानवज्जप्रभावतैः ॥ विविक्षिहि यथा कश्चिन्शीरोदमतमुदरेत् ॥ निदोषं
शीतलं रंम्यं सर्वव्याधिविनाशनं ॥ पुनश्चास्मिन्महोपायविधिवन्मन्थरोच्यते ॥ वि

१६

भुङ्क्षो धर्मधातुश्च सत्सु खौदुःखतासतं ॥ वसिष्ठे प्रगतिस्तं भवर्षणा कर्षणादिकं मयमां
 सरतो योगी कुर्वन्नाप्युपलिप्यते ॥ रसघृष्टयथोक्तं निर्दोषं काञ्चनं भवेत् ॥ ज्ञातविदस्त्वप्य
 सम्यक्कृतैः शा. कल्पाराकारकाः ॥ ज्ञानाभ्यस्तवत्त्वादि विप्रपाणादियत्नतः ॥ स्वस्त्येव
 तयोगेन चित्तयत्नपुनरावृत्तिविधिः ॥ मंत्रसंस्कृतकाद्यादिदेवत्वमधिगच्छति ॥ किंपुनरात्र
 वां स्थायः कष्टं मोहविचेष्टितं ॥ सर्ववादपरीत्यज्य मंत्रवादं समारभेत् ॥ पश्य मंत्रस्य सामा
 थ्यं सौख्यदेवोपि सिद्ध्यतीति ॥ **महालक्ष्मीपादे** रणुक्तं ॥ धिवज्रोदके वीजाद्यैर्जातिका
 म्यतरोद्भवैः ॥ पूजयत्स ततमन्त्री स्वात्मा तन्तत्त्वभावनेः ॥ यावंतः स्थिरचलाभावा सत्यत्र
 त्रिभवा लये ॥ सर्वे ते सत्त्वयोगे न प्रवृत्त्या वज्रदुग्धया ॥ परवादितश्च ये तर्कैश्चिन्तलि
 कः भेदे व्योवस्थिताः ॥ तेऽप्यत्र नाम मंत्रव्यावन्न सत्त्वविकुर्वितं ॥ तच्च पितृदयदेवा त्का

१६

रूपाकारा मन्त्रयान् ॥ बोधिचिन्तनसमन्वितं ॥ पूजयेद्देवतास्तेन देहस्थाः सत्त्वभावने ॥ परस्व
हरणां कार्यं परदारानिषेवरा ॥ वक्तव्यचानृतनिसर्वबुद्धास्वचातयेत् ॥ ~~कंदलास्वरपादे~~
~~पुक्तं~~ ॥ परमार्थविकल्पेणा नादलियेडपंडो नः ॥ कोहिभेदो विकल्पस्य शुभेयशुभेवि
धा ॥ ताधारभेडाद्भेदो लिखन्द्देर्दाहकतां प्रति ॥ स्पृश्यमातोदह न्येवचत्तज्जलितप्य
सौ ॥ श्रीगुह्यसमाज्ञेया ह ॥ दशकुशलां कर्मपठां कुर्वन्निज्ञातवज्रिना इति ॥ यथोक्तं भ
गवता वज्रहेदिकायां धर्माये वप्रहातेयाः प्रागेवाधर्मा इति ॥ नूतना न क्व वज्रपादे प्र
होषोपविनिश्चयसिद्धावुक्तं ॥ तशुभभावनां कुर्यान्नापि चाशुभभावनां ॥ तस्यैव पूज
ययोगिनचाशुभं परित्यजेत् ॥ अशुभं श्रुयोग्याहे जायते तल्यकल्पना ॥ परित्यागे
च संकल्प तस्माद्ये तदायं ज्यजेत् ॥ उभेयग्राहपरित्यागविति मुक्ती गतास्पदः ॥ अ

रुपित्येष संकल्प्य नस्मादेतदयं न्यजेत् ॥ निर्विकारो निर्वासंगो निष्काक्षो गतकल्मषः ॥
 अत्यन्तभावनामुक्तो व्योमचक्रावये धुधः ॥ गोमममाधारयोगेन सत्तु तं संधार्य नेयथा
 ॥ चित्तसत्तं तथा धार्य मुपायाधारयोगतः ॥ तच्चापि सत्त्वं त्वेमुत्त्वं कर्तव्यं कल्पावभा
 ॥ सत्त्वोत्तमास्ति तास्ति तत्र चैव परिकल्पयेत् ॥ तच्चात्रभावकः कश्चित्नापिकाचिद्विभाव
 ता ॥ भावतियं त्रचैवास्ति सीच्येतेन तत्त्वभावता ॥ यथाभूता र्थसंवेता जंगदुधहरता सय
 ॥ समेष्टुष्टिप्रवृत्ता न्मादृढचिन्तो निरासयः ॥ धर्मधातुसमुद्भूता तैकेचित्परिपंथिता ॥
 प्रभृञ्जीत यथाकामं निर्विसंकेतचेचसा ॥ अतन्तसा तसंप्राप्तो बंधा तैव तथागताः
 ॥ सततं भावनासक्तो निषिक्तादिषु काकथा ॥ सर्वभावास्त्वभावोयं बोधिचित्तस्वरूप
 पतः ॥ स एव भगवात् वज्रि नस्मान्दान् मैव देवता ॥ मुद्रालिङ्गुतसंयोगादज्ञो वश

प्रवर्तनात् ॥ सक्षीराधरपात्राचनत्करावतिदीपनात् ॥ विपुलातंदसंयोगात्तदह
त्फोटनाश्रुवं ॥ तच्चिरामृमधोराजावजुसत्त्वप्रसिद्ध्यति ॥ तथातथा प्रवर्तयथा
गक्षुभ्यतमतः ॥ सक्षुवचिन्नरत्नेतुसिद्धिंतेवकदाचन ॥ तस्मात्सिद्धिंपरासिद्धन्सा
धकोविगताग्रह ॥ चित्रानुकूलयोगैतसाधयत्परमंपदं ॥ आश्रयेत्थंहिधिमान्प्र
कृतिप्रविमतांपुत्रायासर्वभावान् ॥ क्षप्रत्रैलोक्यदुःखप्रतिदिनसुहृद्दीर्यसंताहनक्र
॥ ध्यायन् श्रीवजुसत्त्वंसकलगुणानिधिंसर्वभावस्वभावांचितंचारोप्यवोक्षौविषय
सुषरत्तः सिद्ध्यतीहेवधाम्नि ॥ लाभालाभेवषेषामयशसि यशसिस्फारिदुखेसुखेच
नित्यायां संस्तुतौ चक्षतसकलमलंभुयमेवस्वचेतः ॥ त्यक्तं सर्वे विकल्पे न गतिसक
हृतांचर्ययासैवशक्तं मुक्तं तेषां कस्थं सुगतपदमिति प्रोक्तं वात् वजुसत्त्वशक्तिः ॥ पञ्च

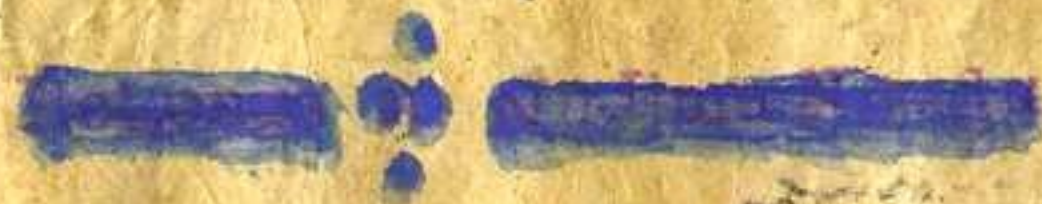
२१ वज्रपादीयउद्यासैद्धावभिसधोविनिर्दिसे ॥ कथचकथ्यतेसंम्यक्प्रसोपायविभा
वना ॥ स्तराणां चित्तवज्रस्यसारान्सारनरंपरं ॥ तथागतावुतनिर्देसे ॥ भगेलिङ्गप्र
तिष्ठाप्यबोधिचित्ततचोत्तुजेत् ॥ क्षोभइचीनमातन्दचित्तमापूर्यभावायेत् ॥ ज
त्रिगमातपुरस्थेयावदातन्दमनात्तरमसुखसमाधिज्ञानात्तंकंविशुद्ध - - - - -

भवातन्दत्रिषणाक्रमशुक्रयातिमत्रो - ॥ ॥ तथा ॥ तेनैवलुखरुपे
रासंमुक्तं परमं शिवं ॥ भावयन्नित्यमात्मानं सिद्धयेत्तात्रसंसय ॥ भाविता च यथा
शक्तिभक्त्या शङ्कावमिश्रया ॥ तथाप्यद्यापि नैकत्वं त्रययासि किमर्थं न ॥ इत्युभ २१
तिपादियज्ञानलिखौ प्रथमतत्त्वनिर्देशोक्तौ ॥ अत्र तिष्ठयथाकाशव्याधिल

क्षणावर्जितं ॥ इदं न त्वरमंत त्वं वज्रज्ञानमनुजं ॥ द्रोविषादियमहजसिद्धावुत ॥ पृ
र्वयद्यदेविध्यं बोधिचित्तं कृतं जितै ॥ नददत्रापि त्रष्टव्यं प्रज्ञावज्रसमागमा ॥ दोहको
से श्री कारुणादेरपुक्तं ॥ बोहिचिअरअभुमिअअकबोह्यसिद्धव ॥ पीकवरविअ
महावलिअदेस्यं हि दुव ॥ वारिणि कलिबकलिबहुध्वसुध्वपइहो ॥ दुध्याउध्व
वेह्यिमनहियकुनादिहो ॥ आहगमइनकुहं जाइबोह्यरइअनउशिचलठाश ॥
कंरुभराइमराकहविताफइइशिचलपवराधसिणिधोवइइजोसेवेअइमरा
रअराअहरअसहजफरत्र ॥ सोपरजासाइध्वरभगइअइत्राविकिसुयाइकहत्रा ॥
पहवहत्रेणिअमरावन्धराकिवजेरा ॥ तिकुअरासअलविफारिअपरासंहा
रिवनेरा ॥ सहज्यणिचलजेराकिअसभरसिणिअमनराअ ॥ सिद्धीसोपरा

नाप्ररोरो जरमरराविभाजा॥ निचलनिविअप्यापिआरदअअअथमनुएहिअनु
 सार॥ अइसोरा वासाभराजइनाहमराभारासाकमिराकिजइ॥ एवंकारबुज्येअने
 बुजिअलअलासैल॥ धर्मकरराहोसीरुरेरापइएरउपेसा ॥ पुनः सरह
 पादेव्यक्रमभावानुगततत्त्वसिद्धावृत्ते ॥ याददंसिरामिनलुखंतदेवमहतात्रमित्त
 परिहीरां॥ ज्ञातस्वयंभुरूपंमहातुखंकल्पनाभूयं॥ बुधैनुसारिणिपवरोसरहु
 खरूपः स्वचित्तकृतदोष॥ अचलत्ताभ्यामन्यप्रसौपायात्तमेककोपि॥ विरागी
 विस्तेप्रियवर्गातद्विकल्पोसमाप्रभववीज॥ आनन्दतामयोसौगरासमोप्य
 हहसीतलस्वाहु॥ अथवाकिमंन्यताधिवासमुहातिवाहितबालव्युत्पादिनेन
 ॥ चित्तमेवयदिवलुरुपिनभवति कुतलतहिवाध्याथोऽचित्तमेववलुरुपिभ

वति॥ तथापि तच्चित्तमेव तदिति सर्वथा बाह्यार्थोत्पत्तिरेव तात्त्विकेन तमेवेदकल्यताशून्या
मुत्पत्तिविना स एव तमद्वयमिह शुद्धस्वभावज्ञानाकारं परिपूर्णं निष्कल्मसमेतैतैतद
वगतं भवति॥ सोभावशुद्धावाधिचिन्ताद्ये एव लुप्तैः सह जविनिर्मिता कृविक्षयात्ने
सर्व एव मुद्राप्रकाराः॥ एषि च बाह्येक्षेपास्तो धर्मत्रयप्रकाराः॥ यद्यपि च सहज सह
जो श्रीलन विस्पन्दतम नवरतमास्थि तम संस्कृतमपरिमितना ताप्रकार रसभा
वचेष्टा यितशृंगारवीरविमन्सरोद्गहास्यभयानककर्षणान् शून्यताशास्त्रादिकं रा
गद्वेषमोहमदमात्सर्येयादिकमपि यत्र किञ्चिदुत्पद्यते॥ तत्सर्वं शुद्धस्वभावज्ञान
नाकारं पुनरिति फलतिलकत्वं त्रैधातुकं चिन्तं चिन्तं तमदभिनि॥ अस्मात्पूर्वा कृत
बहुक्रियोपामहे नौवर्ते संसारेऽस्मिन् प्रभवति सदा न तस्य व्यर्थकृत्या॥ तथा

चेशु ये तं केचिन्कारं त्याज्या केचिदपि महाराक्षससमः केचिन्मौ तं धने केचिदपि च
 तो धर्मसमः ॥ केचिद्दृष्टालोलः केचिदपि चित्रा मणिं समः केचिन्निद्रा दुष्टः के
 चिदपि च जागर्ति निभृतम् ॥ इत्यादि विलारः ॥ इति स्थं स्वद्वन्द्वसहजगति के कल्प
 हितं निरालम्ब विश्वं स्थितमिति मतं यस्य कृतिनः ॥ करस्थं न तस्ये तत्तु गत पद
 वी प्राप्तिमहिमा महारं भ्रम प्रसन्न परमं सन्तु खं पदमिति ॥ प्रतिहत सकला वि
 कल्पा बुद्धिर्यस्य हस्तु विवर्तते ॥ सहि कृत कृत्या धीमानस्यो यदि पद पसवत्ते इ
 ति ॥ तथा दा कपादै रपु क्रं ॥ भव एव बोधि चित्त स्वभावे न चित्तं विनायते ॥ उभ
 योः समरती कृत्वा चित्त्या चित्त्य विवर्जितः ॥ महागोप्य तिलयः त्याग्यो योगस्य
 महागोप्यस्य ॥ तथा के रलि पादै रपि तत्त्व प्रकाशने शुद्धं तत्प्रकाशान् परमं पदा

नस्मादृष्टयधीमानिश्चलं श्रद्धममानस ॥ यावन्नाभासतामैतितावदभ्यासमा
नयत् ॥ प्रभात्वरपदे प्राप्ते स्वच्छाकामलुजायते ॥ तथा विलासवज्रपादैरप्युक्तं ॥ संक्ष
पतो बौद्धिचितरूपं निष्पादयितव्यं ॥ पूर्वमहंमातापितृसमायोगाज्ञातगन्तहीजनं
त्रैवाहं निष्पन्नः ॥ नस्मान्निद्रोहं केवलं स्तर्तव्यं ॥ तथा त्रैव सर्वदेवसभागमनब्रमि
दर्शने ॥ यत्तु सर्वाणि कार्यानि प्रज्ञया विनियोजयेत् ॥ सापि भूत्यपदे योज्या नन्या
द्यतनमहात्मनां ॥ तथा नेत्रं ॥ मन्त्रो नित्यमदृत्वा तुल्यक्षितव्यमलक्षणां ॥ अनेन ल
क्षको योगी भवेत्तत्त्वपरायणः ॥ प्रतिदिनमद्यमसमं यो निसमं तु सेवते तत्त्वाग्रं ॥
वज्रोपममसलमसौ कायच्छाया मयं लभते ॥ समाजे त भगवानाह ॥ कायवैक्लित
वज्राणां समयोयं महाद्भुतः ॥ शाश्वतः सर्वबुद्धानां संरक्षी वज्रधारिभिः ॥ यश्चेदं

२४ समयं रक्ष्य द्रुतं सत्त्वधुनिं॥ कायवाक्चित्तं रागात्मा बुद्धीभवति तन्मारागमिति॥ अं नेत्र
॥ वज्रस्य सत्त्वाधानमेकमुक्तं वज्रानने प्राणागतं दुतीयं॥ श्रीबोधिचित्ताक्षरशां कृति
यमेतद्विकल्पायामहाव्रतम्॥ यं रक्षते भिक्षुरनंतहोनीयं कामुकोऽन्वेषयते तु
कार्थं॥ तयलु मध्येऽद्य योगरत्नं गृह्णाति यस्वीक्षयतां प्राविष्ट॥ स्त्रीसंगहीनं न
हि मोक्षसौख्यं स्त्रीसंगहीनं न भवाग्रि दुःखं॥ तस्मान्मुमुक्षुः सुविचारइवागृह्णतु
शिष्याः प्रतिभाति यच्च॥ काश्चादि विलोयमपीदुकात्तादध्वाधृतं लोहकुलं शि
लाभ्य॥ स्त्रीयौ निसंगादवितरुसौष्यं गृह्णतु योग्यास्तदुपाययोगैः॥ अयं त्रिनंध्यावशात्क
दाचित् श्रीबोधिचित्तं पतते व्रमध्वो॥ सो नो तुमुद्रां शुभिशुद्धचित्तां ग्राह्यं स्ववक्त्रेन न
दिष्टं बहो॥ अभुद्रमुद्राधुगंतहि चित्तं ग्राह्यं हृत्तेनामिकया वितरु॥ ओश्वादनार्थं

स्य नृजविभुधश्रीसंज्ञि रांमृ सुविनासतं यदिति ॥ तथा ॥ नराग्यरा रज्यते चित्तनवि
रागेन विरज्यते ॥ रागारागसमं कृत्वा सुखासिद्धिस्तु जायते ॥ चित्तं प्रज्ञास्वरूपे रा तथै
वोपाय रूपकं ॥ प्रज्ञोपायस्वरूपे सा संविनिप्र जायत इति ॥ श्रीकु दालीपादे रदयसि
खावृत्त ॥ सर्वसांस्विति मेदे तादयदय कल्पना ॥ प्रज्ञोपायमहा सुखं समरसादयमु
च्यते ॥ दोसाताञ्च गुणानाञ्च चित्तमाकारमुच्यते ॥ तं निवेपि परं पा तं निवृत्त स्वभा
वतः ॥ पाताल गुडिका खड्गयक्षीणा पादुकाद्यं ॥ रसाञ्च नञ्च सिद्ध्यति नां त्यथा ॥ दे
शनामदयोगेन बुद्धोदयकाल्यतः ॥ परमार्थाचिञ्च रूपे रा तदुद्धोतापि चादय ॥ वा
सनाक्षयकर्तव्ययत्नेन विविधश्चिना ॥ अञ्च थानच बुद्धत्वं कल्यासंख्येयकोक्ति
मि ॥ यस्वभावस्वरूपे रा प्रज्ञाभोग नुसस्थितः ॥ उपायोभाव जनको भद्रपादेन

सिनः॥ चन्द्रसूर्योपरायोगेषु प्रज्ञावज्रप्रयोगतः॥ विलिनेऽद्वयज्ञानिबुद्धाभिमिरुज
 मनि॥ परमाश्रयोविनापादईन्द्रभूतिसत्त्वक्ष्मीभी॥ विलासवज्रगदरीपद्माचार्योम
 हाकृपः॥ धर्मपादस्यक्रमनोभद्रपादक्रमागतः॥ एकाभिप्रायएतेषामद्वयज्ञानउत
 मे॥ त्रयोदशाचविष्याताभूमीर्वज्रधरिभुभा॥ त्रिकोणाकारशंभूताधर्मादसु
 तिस्मृता॥ चन्द्रार्कवारिसंपूर्णाप्रज्ञारूपामहोज्ज्वला॥ सौख्यात्सर्वमहासौरव्यात्तु
 द्रत्वावास्तविकारिति॥ योगीयंभद्रपादेनकाचितंममत्मात्रया॥ समाधीरमृतंताम
 सत्यंसत्यंनवात्यथेति॥ चण्डापादीयमंत्रक्रमेपुक्तं॥ इदानींमणिपूरकक्रमो
 ऽभिधीयते॥ समयमुद्रामहायोगेविधमेनवज्रस्याग्रेमतोबोधिचिन्तेगतेयाहसं २५
 उखमुत्पद्यतेउरुपदेशर्तस्तत्सम्यक्समुपलक्ष्यतिरिक्त्यनभयतासुख

गंम्य वज्रधरत्वं त्रिहे वज्रमविजायते त्रिय तन्म बावि चारे रौति ॥ द्वितीय क्रमे पिकारव्या
मुद्राधारेण पूर्ववदुपलक्ष्य स्थिरतां गतं बोधिचिन्तं सावुत रूपे परमाथ निर्विकल्प
स्वभावं ज्ञानं स द्वजधरत्वं संपादयतीति ॥ तृतीय क्रमोपि पूर्वानुमृतं स्मरणां संभूतं
धर्ममुद्रामात्रसीमुद्राप्रभवं संम्यक् स्थिरतां कृतं तं वज्रधरत्वं जनयतीति ॥ चतुर्थ
क्रमोपि मणिपूरकाख्य उच्यते ॥ चिन्तं सर्वगतमवलं च न रहितं सकलस्थिरचल
स्वभावं त्रैधातुकव्यापितशून्यतामहामुद्रासमालिङ्गितमचिन्त्यस्वभावं गुरुप्रसा
दादुत्पन्नं स्थिरीकृतमहावज्रधरत्वं संपादयति ॥ सकलमहामुद्रासुखं जनयति ॥
उच्चावद्ग्यां उडुपि पादै रप्यु कृतं तत्रादौ वीरमस्य शेषपक्षी रागस्य तश्च क्षयो ते का
लीसुखमं त्यदक्षरसुखं गृह्णति यस्तन्मयः ॥ स श्रीमान् धत्ता सुद्रयाविधौ वि

सोऽग्रे राज्ञया स्वा न न्या सवपा न चूर्ति न मणा ना न्येति मोहं सुवीः ॥ प्रिया संगान्पूर्वं
 यदविगतमात्मनिक सुखं न देवेदानि चैकि मनुच एमुद्राधिगमनं ॥ यास्ते विधां
 स्व सुख विषया दत्त परं नतः कोप्येष्टो न्यः सह ज सुख शंभुः प्रभवति ॥ अदिष्टा
 नेष्टं न्य जनि तवर कं रमण पितुरे प्रभावः कोपे च सर्वया यति नदन रविनिहतं
 ॥ प्रभावस्था भावा न्य सुस हसयोगे चरतरः सुरोप्य नः सुयो मृदु उरु शिला कल्पि
 त वपुः ॥ आनन्द दय मध्यं जक्षणा मपि दुष्टं न संलक्ष्य ते नत्वा लेक थसा करी
 तुम नसा वजा बुयोगा न्यदं ॥ तस्मादक्षर सौख्य मे बसु जने राश्री यते यत्नतः
 स्थित्वा तत्र चिरं समाहित ज नो गृह्णाति तत्त्वं पुनः ॥ विधा तत्त्वं ज्ञातं सब च नम
 वाच्यं किमवचक्रमत्य गादं कू यऽपर मिदं नक्रमति च ॥ हयोरे कत्वेयः स ते त

मविरोधात्प्रभवति स्वतः सिद्धः स्वोयमिदुरधरमार्गो नरगुरु ॥ तथा यमात्रकनत्रे ॥ ध्व
नविधिं ततो दृष्ट्वा क्षारं नत्रप्रसाधयेत् क्षीराभ्यासयोगे नमहा मुद्रापि सिद्ध्यति ॥ तथा स
रुपादेः प्रबंधे पुरा ॥ नक्षत्रसं अहित उरालि अक्षतमुबुद्धनुमु ॥ से उरहि अरा उअ
दुरहितरु संपत्ति तजे अपुं ॥ अहोगाथा लोके परिचिन्तितं विभ्रमविधौ मवादं त्यो मो
क्षः प्रथमगितितमेतं मृगयेते ॥ अभूमीः चेदृष्टः सदसदसदा ग्राह्यतमसामिदं नति
तंच त्रिजगदिति भेदः कथमयं यश्च धृत्वा निपस्यति जिह्वं त्यक्त्वा निवेति संस्पृशति
॥ गंभिरोदारतया नदबोह समंततमश्रमं ॥ एता एव हिता अवेहि वतितां श्रीवज्रगारि
गरा रेता ते बहिता नवेहि पुरुषां छिमां स्त्रेयो तपि ॥ एता त्मवहिता मवेहि महति श्री
वज्रिणाः स्वां ननुं मवंते प्रकृतिप्रभास्वरामिदं सिद्धं नगं त्रातकं ॥ शास्त्रेति शिष्य इति

२० दुःखसुखं तथेति जन्मेति तासश्चितिकरमफलं तथेति ॥ किं विलोरेण भुवतः अयमेव त
स्य लीलायितं भगवतः सुरतेस्वरस्य ॥ तथा चोक्तं ॥ श्रीदेवेत्युपरि पृच्छा तंत्रे ॥ एका
रसुभवे आतावकारसुपिता स्मृत ॥ विन्दुस्तत्र भवेद्योगः स योगः परमाक्षरः ॥ एका
सुभवेत्युक्ता वकारः सुरताधिपः विन्दुश्चानाह तं तत्त्वं तज्जाता सक्षरानि च ॥ यो वि
ज्ञाता तितत्त्वसौ धर्ममुद्राक्षरद्वयं ॥ स च वेत्सर्वसत्त्वातां धर्मचक्रप्रवर्तकः ॥ यो
विदिन्वापठेन्नित्यमक्षरद्वितयजनः ॥ स बाह्यो बुद्धधर्मारण्यमन्त्रातिवभोगवर्जि
तः ॥ तथा निष्पिश्य कमलैव जुं बोधिचित्तं तच्चोत्सृजेत् ॥ त्रैलोक्यं तन्मयं कर्तुं वैश्व
वाक्यं तन्मयं येत् ॥ आकाशशशिसकाशवीरवंत्साराश्रोचरं ॥ ध्यायाद्द्वयोदयेभू
ते मध्ये तपददायकमिती ॥ तथा ॥ शुक्राररायोगोराभावयेत् परमाक्षरं ॥ आधा

रज्जुनिमापन्ने आधेयस्य विरागता ॥ सूचकं आर्यदेवपादेर्भावोपदेशः स्यात्ता अ
क्षरेनाक्तः ॥ उद्याने विजने आवकादुर्गगरुते सरनाथसत्यालम्बनपूर्वकं स्वाधि
प्रातःक्रमेण वज्रसत्वरूपमात्मानं त्रिष्याद्यप्रथमं रूपादित्रिविधविषयमास्वाद्य त
दनुसोधनादिविधिना सर्वाहारमाभिसंस्कृत्य प्रकृतिं सिद्धमैव्यात्मकुराडमठुस्म
त्यात्मा कृतिं समाधिसत्त्वस्य मुखे त्रिशिराग्निं जुहोमि ते रुकारमुत्पाद्याम्य बहुरति ॥
ततः मुखेण परिणामातिरसायनञ्च भवति ॥ एवं कायवज्रं संतर्प्या याकाञ्चिन्वा
भप्रज्ञा रूपेण सर्वालङ्कृतगात्रा त्रिकली तर्कुभक्तु त्रिरामा ॥ अत्यन्तकृपमव्यरोम
रज्जुवत्तरितविषुल्लगन्मीरनाभिदेशा ॥ जध्यतध्यतनितं म्वरुवश्चंकारललितको
मलगति संस्मितवदता ॥ सौम्यदृष्ट्या महासुखा नुरागणतया कुरु व्यवास्थिता ॥ त

नोमहासिद्धिंतिष्णामीतिदृढाहकारमुत्पाद्यालिकुतचुम्बयांचुषराकुचग्रहरापुल
 कताउतदर्शितनखदानमर्दनशात्कारकोकिलभृङ्गनादनाडीसंश्लोदनादिकंक्र
 त्वाश्रुचीकुर्यरादिकरणाप्रमोदततयाप्रचलितमुक्ताहारवलयकटकेयूरश्रृंखला
 वज्रपद्मसंघर्षरात्र॥प्रज्ञापायसमापन्नास्त्वस्वादिस्वभावात्सर्वतथागताम्
 द्रान्तमारभ्यदाशप्रतिताडीसहस्राणिनिर्हृत्स्वाराकारेणांलिकालिद्रवीभूयराग
 विरागमध्यरागक्रमेणाततःप्रज्ञापारमितादिस्वरूपात्प्रत्याक्तवधात्करोति॥
 एवंश्रीमहासुरवंसमाधिमभ्यस्यप्राप्नोत्कर्षीयोगितत्रैवगणामराडलेनिगृह्य
 तुग्रहेणसर्वसत्त्वान्परिषाचयेत्॥एवंपुनःपुनर्भूतकीर्तिप्रविश्यपुनःपुनर्यथा २८
 यपञ्चेतथागतरूपपञ्चेकामगुणानात्वा दयति॥यथानन्दायतेमतः॥त

नोतिर्विकल्पो महायोगिस्वात्मानः सर्वभावस्वभावप्रतिपादनाय लोके गार्हितं विश्व
ध्यप्रकृते प्रदेशो स्थित्वाऽम्यवहरति ॥ तथा च मुद्रावस्थो तमराऽलं न चैत्थं न धेपु
स्तकवाचनं न कायकेशः ॥ न प्रतकापृपाघाराप्रतिमां व्रणामति ॥ न श्रोत्रकप्रत्यक
बुद्धमनुस्तरति न तिथितक्षत्र मुक्तं कालात्येक्षणां करोति ॥ सर्वमतदध्यात्म
त्रैवसम्यादयति ॥ वनेभिर्क्षांभ्रमेति त्वं साधको दृढतिश्च यः ॥ दधति त्रयसंक्रमा
भोजनं दिव्यमरिडं ॥ अतिक्रमेति वज्रात्मा ताशं वज्राक्षरं भवेत् ॥ सुरीश्वरां महा
यक्षामसुरां मानुषीपति ॥ प्राणविद्यावुर्तकय्यं त्रिवज्रज्ञानसेवितमिति ॥ एवं
लौकिकध्यातमपतिमतो राज्यमंपहाय सदा प्रहयितमनस्को योगिनीभिः सह
रसमातो यथा राजा इन्दुभूतिस्तदन्तर्लेवरं परिवर्त्य वज्रकायो भूत्वाऽने पुरेया

२६ महासत्तेर्द्रापाष्टगुणाश्चर्यगुणांविनोबुद्धक्षत्रागच्छन्ति॥ यथोक्तंमुलशूत्रा॥ सर्वदेवाय
 भोगैस्तुसैव्यमानोयथासुखं॥ सोधिदेवतयोगीतस्वमात्मानंप्रपूजयेत्॥ सर्वदेवसमागमंतं
 त्रेष्वाह॥ दयत्रियसमपत्त्याध्यायमविधित्तराहर्षचिंतमुनेसिद्धोमहासुखमितिस्मृतं॥
 यथासैवयन्यश्चकामगुणात्यन्तातार्थिरागिराःसदेति॥ एवंबुद्धोभवेद्विद्युमहाज्ञातातोद
 धिःप्रभू॥ यःपुनःरशक्तिसोरास्वरूपावायथोक्तविश्रुतंस्त्वरतिनेततातमुद्रासमा
 पत्न्योभावतीयंतउवतार्यते॥ पर्वतादिमतोकूलेदेशीयाक्षिराकिंकरादितीभक्तसराव
 तीमित्रसाधयेत्॥ अथोन्नरसाधकासामहासत्रेभक्तसरावमात्रंतिष्ठाद्यप्रथमंतावत्तसा
 धकेतातादिसा—रिककुःखमनुस्मृत्यनिर्वाणसुखकांक्षयासर्वसंगपरित्यागिनाभविन २६
 वं॥ अत्रशोराज्यैश्चर्यपिदुखसंशिताभवेतव्यं॥ द्वितीयंतिलमात्रेष्वपिबस्तुप्रपरिग्रह

बुद्धित्वजेत् ॥ तृतीयं परमार्थसत्यं संध्यां मया जीवितं निरपेक्षराभा विज्ञेयं ॥ चतुर्थं य-
थोक्तं समाधिराजसूत्रे ॥ तस्मात्तर्हि कुमारबोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इदं समाधिमाकांक्षता
क्षिप्रं च नृणां सम्यक्संबोधिमविसंबोधिं कामेत कायजीवितानव्यवसितेन भविष्यं
॥ तथा लौकिकं काष्ठसिद्धयश्च तपार्थयितव्याः ॥ विक्षेपत्वादेवर्तिकत्वाच्च ॥ तथा चो-
क्तं गुह्यसिद्धौ ॥ प्रयोगादिभ्यस्तत्त्वेन वर्जयत् तत्त्ववित्सदा ॥ वज्रसत्त्वद्वयं कुरंगमुक्तां
यत्र कारयेत् ॥ प्रयोगोऽपि न बुद्धयश्च न श्रुतत्वं वा स्थिते ॥ निरात्म्यपदयोगे न यावत्तत्त्वा-
स्थवेक्ष्यते ॥ त्रिः स्वभावदस्थस्यादिवोपायस्तस्य च ॥ सिद्धयैति विचारेणान्तिजिच्च
तत्त्वकादितां ॥ भावनायोगसार्थान् च यमैर्वोपतिष्ठते ॥ सतत्सर्वक्षराभात्रेणान्ति-
जिच्च सिद्धिलक्षरामिति ॥ अनीवाद्याकृता सपतियकृद्गतता तमुद्रया सह समापत्वा

३०

शीघ्रनरं महावज्रधरपदं निष्पदयामिति साहभ ॥ चलन्त्य ये काकितागुरुपदेशतो व्यानवां
 ॥ अतो यन्नेन कुशलविद्या तहेतवः परिहर्तव्याः ॥ विक्षयो पशमाय मुमुक्षु चर्यामाचरेदता
 नक्रमेणाः भुङ्ति भुक्ताः सुङ्ति सुप्ताः कुङ्ति कुटिङ्गत्वागन्मात्रमेव स्मरन्ति ॥ उन्मत्तवृत्तेन वा
 चरिन्त्या ॥ यथोक्तं गुह्यसिद्धौ ॥ उन्मत्तहृममस्थायः मौरीभूत्वासमाहितः ॥ स्वधिदेवतयोगे
 नपर्यते निशाचवार ॥ भैक्षपर्यटनार्थाय नपात्रं सकुहेदुता ॥ भुक्तोऽस्ति न संशयश्चरथा
 कर्णरमहृत्कं ॥ तत्रैव पर्यटे द्विधा यतमानां न भक्षयेत् ॥ भक्षयित्वा न तस्मिन् प्रवे
 दतत्पजेत् ॥ कौपीनं तु न तोषाय्यं स्फुरितं जर्जरकृतं ॥ दिगस्वरो इथ वा भूत्वा पर्यते
 अथैव ॥ श्रीसर्वरहस्यतंत्रेणुक्तं ॥ ये जनैरात्म्यसंभूजा अद्यपि तातसंभवाः ॥ ईष्टा
 तिष्ठतिर्मुक्ता न किञ्चिन्प्राप्नुवन्ति ते ॥ इत्यादिविस्तरा ॥ मौतं हि श्रीघ्रमेव न त्वमुदा ३०

पयति अतो यत्न तस्मिन् हि त्वं ॥ यथोक्तं महा मायो नर तं त्रे ॥ परा मा सतो वस्य यूकी भा
व प्रसंगतः ॥ विश्वे ते सौ महा योगी भिरुपसितः ॥ अत्र गामिक्षाया अल्वा मे पियोगिता
सौ भनस्य ये व कर्तव्यं तत्त्व भावना च ॥ यदुक्तं बुद्ध कपाल तं त्रे ॥ या हा न्युक्ते योगि भवेत्त
त्त्व परायणः स तु ॥ त्रिभूत्या ता भा वंद दानि त्या दि विस्त मरः ॥ निर्विकल्पो यदा वीरः स्थि
तीं हित्वा तल्लोकि कीं ॥ आचरे सर्व कार्यं शिव बुद्धः पशुपति तं सदा ॥ बाल वद्विचरे स्म
त्त्वा सर्व तद्धित संशयः ॥ तिरा भा सो यदा योगी नदा वर्षा न्नि संपदः ॥ अशेष पाप मुक्ता
तां मोहा वरणा यु स्थिताः ॥ उत्तम त्वं तयो गे त धरामा स्य मोक्ष सिद्धयः ॥ सर्व बुद्धा स्व
यं पश्य सर्व कामैः प्रपूर्यते ॥ तक्ष्ण शो न च हानि त्वं स्वेच्छा प्रसाय ते वपुः ॥ गम्भीर
पदं नित्यं गच्छंस्तिष्ठन्निषर्गाकः ॥ प्रभास्वर विज्ञात कौशल्य योगि तां लक्षणां सदा

३९ ॥ अनेते वाह्यौ गेता चित्तरत्नं दृढी भवेत् अचिष्टा तच्चेक वन्निर्मुक्ता वीधिप्रतिष्ठिताः ॥
 एवं भूतिविष्टस्तुभा वयेद्भावतत्परः ॥ यावन्नखिविद्यते चित्तं माहितमनाः सुधीः ॥ स्विन्न
 लुपय्यते त्वश्चाद्यथा रुचिर्न चेष्टितः ॥ भावयन्निपुणां बोधिमीषदुःखालितेक्षणाः ॥
 हसन्नल्यत् क्वचित्तिष्ठत् क्वचिद्वर्णात्प्रवर्ततं ॥ भावनाशक्तचित्तस्तु यथा रवेदोत जाय
 ते ॥ एवं समाधिभुक्तस्य निर्विकल्पस्य मच्चिराः ॥ कालावधिं परित्यज्य सिद्ध्यते न
 नरपदमिति ॥ एवं मृदु भव्याधिमात्रभेदे न वयमाह पेशा पक्षाद्रामासाद्रायावत्तस्य
 रामासाद्राभ्यस्यमानस्य महामुद्रासिद्धिनिमित्तमुपजायते ॥ तत्रेदं निमित्तं ॥ श्रूय
 रूपं लघुस्पर्शव्याप्तिं संप्राप्तिमेव च ॥ प्रकाशश्चैव स्थैर्यश्च वशित्वं कामावसानिक
 निति ॥ पुनरापि भूप्रतिमित्तमाह श्रीगुह्यसमाजमहायोगतंत्रे ॥ बोधिज्ञानाग्रसं

प्राप्ते पश्यते बुद्ध सुप्रभं ॥ बुद्ध संभोग काय चान्मानं लक्ष्य पश्यति ॥ त्रैधा तु कर्महास
त्वेः पूज्यमानं च पश्यति ॥ बुद्धे श्रवणे बोधिसत्त्वे श्रवणं च कामगुरौ दुर्वं ॥ पूजितं पश्य
ते नित्यं महाज्ञानसमप्रभं ॥ वज्रसत्त्व महाबिम्बं वज्रसत्त्व महायसं ॥ स्वविग्रं पश्यते
स्वप्ने गुह्य वज्र महायसः ॥ प्रणसज्जिमह्य बुद्धा बोधिसत्त्वाश्च वज्रिणाः ॥ ५ - त्री दशान्
स्वप्नात् कोय वाक्कि न सिद्धिदान् ॥ सर्वालङ्कार संपूर्णा सुरकन्यमतोरमा ॥ दारकंदारि
कां पश्येत् स सिद्धिमाधिगच्छति ॥ दशदिक् सर्व बुद्धानां क्षत्रपश्यते कुर्वं ॥ ददति ह
पुत्तिनात्मा धर्मगंतमतोरमा ॥ धर्मचक्रगतं कायं सर्वसत्त्वेः पारिवृते ॥ पश्यते योगा
शयध्यानवज्रप्रतिष्ठितश्रुति ॥ पुनरप्यध्यात्मविमित्तमाह ॥ प्रथममरिचिकात्मा
रंदितीयं शुक्रमसंनिभं ॥ तृतीयं खशोतकाकारं चतुर्थं मीपमुज्ज्वलं ॥ पञ्चमं तु

३२ सदा लोकेति रभ्रगगनप्रभमिति॥ तस्मान्कर्मभद्राशुपायत्रयभेदेन नृदुमध्याधिमात्र
तावगत्रया सर्वे चैते पृथग्जतावस्थायात्मवावैव निकाशत्वात्प्रायः॥ एवंक्रमेण यथाह
च्यासादरनिरन्तरदीर्घकालास्वासेन मरुतासिद्धिरीति॥ तपुनर्ज्ञानमात्रेण॥ तथाचा
र्यशाक्यमित्रपादैरप्युक्तं॥ यथाग्निर्दारुमध्यस्थो नोति वेमंथता॥ तथाभ्यासाद्विनाशो
धिर्जायते तेनैरुज्जमति॥ तथाकम्बलाम्बरपादैरप्युक्तं॥ तद्धर्मो धर्मप्राप्तौ भवत्यपरि
भाविनः॥ मिमपितंष्टी तन्म्यचुनृणां अवशादशितैः॥ बहुतात्र किमुक्ते तभाव्यनेयादके
नचिन्त॥ विषाणामपि दृश्ये तशशश्रयोः गिरोरुहे॥ मरुद्वकीपि जटा भारभासुरो भस्मधू
वरः॥ शुक्लयज्ञोपवीतश्च स्कंधार्यतकमराडलुः॥ ॥ यथा कलङ्कावरसूत्रे॥ अनु ३२
पूर्वेभूतिक्रमसमाधिविषया लुगतयात्रैथालुके स्वचिन्तमायाधिमुक्तिः प्रतिभावय

मातामायोपमसमाधिप्रतिलभन्ते ॥ स्वचिन्तनिराभासावतारणमात्रेणाप्रज्ञापारमि
ताप्राप्नोति ॥ ३ ॥ त्यादादिक्किरायोगरहिताः समाधिवज्रविम्बोपमं तथागतकायानुगतं ॥
वत्ताभिज्ञावशिन्नाकरुणायामरहितं सर्वबुद्धक्षेत्रतीर्थाय ततोत्पन्नं स्वचिन्तम
नोविज्ञानरहितं परावृत्तानुसयपूर्वकं तथागतकायमहामते बोधिसत्त्वाः प्रतिलभ
स्यन्ते ॥ तस्मान्नर्हि महामते बोधिसत्त्वे महसत्त्वे तथागतकायानुगमप्रतिलभाभि
भिः स्वध्यात्वा यततश्चिन्तयेत्तु प्रत्येयक्रियायोगोत्पादस्थितभङ्गविकल्पप्रप
ञ्चरहितेन अवितत्यमति ॥ कस्मिन्नाम्बरपादैरप्युक्तं मध्यान्त्रसाधनैः ॥ सूत्रं श
ब्दमयं प्राहुः सूत्रमन्त्रं चित्रमयं तथा ॥ चित्रयारहितं यतश्चोगितां परमं पदं ॥ त
था च श्री हे वज्रे ॥ श्रीकारमद्यं शीतं हे इति हे त्वादिभूतता रुकारापगतं ब्रूह

Religious

कर्तृनितकचिस्थितं॥ तथा च सप्रशान्तिकायां प्रज्ञापारमितायां योऽनुपलम्भः सर्वधर्मा-
 रणां साप्रज्ञापारमिता॥ तथा आश्रयस्वरूपवृत्तिः सर्वसंकल्पवर्जिता॥ ज्ञानं लोकोत्तरञ्चै-
 तद्धर्मकायो महामुनेः॥ वज्रं तद्वज्रसन्धौ सौवुद्रो बोधिरनुत्तरा॥ सर्वयोगानियोगा-
 नां मये योगानिरुत्तरा॥ तुषमुरव्यजमो योगस्तत्त्वसङ्गुहनेऽभ्यय॥ महासमयतत्त्वे-
 च श्रीमद्वज्राभिः शिखरे॥ महामायाभिः समयश्रीमद्वज्रसमागमे॥ परमाद्ये महान्त-
 रे श्रीमद्वज्रमहासुखे॥ श्रीसमाजतन्त्रे चार्ययोगानिरुत्तराः॥ कथितश्चिन्तवज्रे-
 ण सर्वसिद्धिप्रमाधकः॥ यऽत्रातीतविपर्ययाभाभवान्निजितशून्यचेः॥ तेन वत्सेय-
 रादेव त्रैलोक्यगुरवोजिता इति॥ श्रीसंवरेऽप्यारु॥ सर्वतः पारिपोष्याद्यं सर्वतोऽक्षि-
 शिरोमुखं॥ सर्वतः श्रुतिमाह्लोके सर्वमावृत्य निवृत्तिः॥ एष स्वाभाविकः कायः शू-

त्यनाकरुणादयः॥ न पुन कश्चिदप्यनोमुज्जतदृशनिक्कचिन्त॥ निरावरणाधर्मैरा-
त्कन्वाशनामिहस्थितेः॥ सर्वमण्डलमेवेदमाधाराधेयलक्षणा॥ तस्मादेवं क्र-
मेण महि न त्वयोगी सकलसत्तारीपद्यावृत्तिरूपत्वात्॥ न न द्वारो भव्यावृत्त्यापञ्चा-
काराभिसंवेष्टिस्वभावः सकलमण्डलेयदेवतात्मकश्चिन्तनदात्मको भूत्वा एक लौलीभा-
वेन समस्तभेदापरामर्शादाससारभूतभिलाष्यातभिलाष्यैवाधिसत्त्वतथागतमन्त्रमु-
द्राकोटिविकल्पोपिशत्॥ धर्मदेशनादिद्वारेण सर्वसत्त्वानां सर्वाशां परिपूरयति॥ न दा-
धिमात्राधिमात्रक्रमेस्थितो भवति निर्विकल्पसत्त्वार्थसम्पादकत्वात्॥ चित्रा मणि-
रिधाकम्य सर्वसंकल्पबामुभिः॥ तथास्थितोपि सत्त्वानामशेषाशाप्रसूरकः॥ इम-
मेवार्थो न यत्राह श्रीगुह्यसमाजमहायोगतंत्रे॥ सर्वतथागतावर्णयन्ति अह

वज्र अहो वज्र अहो वज्रस्य देशना ॥ यत्र तकायकक्रिने तत्र रूपं प्रभाव्यते ॥ इति ॥ त
 थ च हास्तिकशस्त्रे ॥ तत्र च तत्र तथ नात्र भयागतोस्ति रूपं हि संदृश्यपनि सर्वरलीके ॥
 शास्त्रिंदेवपादैपुक्तं ॥ यथा नारुडिकस्तम्भं साधयेत्वा वितरयेति ॥ शतास्मिश्चिरत्र वृषि
 विशादीनुपश्यमयेत् ॥ चित्रामणिः कल्परूप्यथैवापरिपूरणः ॥ विनेयपुरिधा ना
 भ्यां जितविम्बं तथैक्षते ॥ एवं सर्वतंतेषु मन्त्रतत्त्वमिदं परं ॥ अभ्युज्यं देशिनं तथै
 विनेयाशातुवर्तिभिः ॥ मन्त्रतत्त्वमिदं शातुमभ्यायेत्तत्रात्प्रति ॥ त्रिद्विष्टा चन्द्र
 सूर्यादिक्रमैरौत्पत्तिभावनेति ॥ एवं भावयमात्रस्य तापान्तिनाशतिस्थापनं वा ॥ त
 था चारु ॥ संकल्यो वौधिसत्त्वा तां शुभम्वा यदि वा शुभम् ॥ सर्वकल्याणतमिति ते
 षां यद्विषयतो मतः तस्मात्प्रहितं सर्वं कथ्यते यत्कृपात्मकैः ॥ कर्मतद्देशलं सर्वसन्तु

धैः परिकीर्त्यते ॥ तथा माता च सर्वबुद्धस्य विभोः कामयत्रै वलिष्यते ॥ सिद्ध्यते तस्य बु
द्धत्वं तिरिक्कल्यस्य धीमताः ॥ तथा न त्रयं कृत्वा सत्त्वा महापापकृतौ पिये ॥ प्राप्तातिपा
तिनः सत्त्वा मृषा वा दरा ता श्रयो ॥ विरामूत्राहारकृतस्था भव्यास्ते खलु साध्वते ॥ यथोक्तं
कर्मावरणप्रतिप्रसुविस्तूत्रे ॥ तद्यथाऽत्यन्ताभिधुरबलचर्यप्रहसवद्वपाराजि
कद्वयापत्ताः पश्चात्संवितामताः सतप्यमाना हृदयऽन्तर्कईवा विहारेणा विहारं ग्रा
मेराग्रामं रथ्यादिगतौ पितृत्यापं सर्वजतसमक्षं सप्रकाशयन्मुषितोस्मिन्मुषितोस्मी
तिहाहाकारं मज्जमर्जः कर्तुं नृपयदेशना वलेतोद्गमन्या च तत्कर्म तत्करोति स्म
॥ तस्यात्नचमैव संतप्रचेतसः सतोऽप्यतमताभिज्ञातापिता बोधिसत्त्वेत तथास्तथा
गंभीरो धर्मो देशितो देशितो येनाशौ सर्वेण सर्वे तत्प्राप्यन्मूल्य सर्वधर्मनैरात्म्य

प्रतिवेदादनुत्पत्तिधर्मश्चात्रिलाभीभूत इति ॥ सर्वापत्तिविनोदतः सर्वकर्मविशोध-
 नश्चायगम्भीरधर्माधिभोक्ष इत्येवंबोद्धव्यं ॥ यथोक्तं तथागतगुह्यकोषसूत्रे ॥ यः का-
 श्यपवितास्यात्प्रत्येकबुद्धश्च तं जीविताद्यपरोपयेदिदं भग्यं प्राणातिपातानामिदं
 ग्युमदत्तादातायां यदुत्तरत्नत्रयद्व्यापहरणात् ॥ इदमग्न्यं काममिथ्या चाराणां यदुत्तमा-
 नाचस्पार्द्धं त्रिचत्ताश्चाध्यासयेत् ॥ इदमात्मं मृषावादायां यदुत्तं तथागतस्याभ्या-
 ख्यातं ॥ इदमग्न्यं पैशुन्यायां यदुत्तं संघभेदः ॥ इदमग्न्यं पाहृष्यायां यदुत्तं ध्यानां म-
 स्कंदता ॥ इदमग्न्यं समिन्नप्रलापायां यदुत्तं धर्मकामाणां विक्षेपः ॥ इदमग्न्यं मति-
 ध्यानां यत्संम्यगातातां सम्यक्प्रतिपत्तनां लाभापहरणाच्चिन्तना ॥ इदमग्न्यं व्यापा-
 दायां यदुत्तं नान्योपक्रमणां ॥ इदमग्न्यं मिथ्यादृष्टानां यदुत्तं नान्यत्र गृह्यत दृष्टिता ॥

इमे दशा कुशलाः कर्मपथाः सर्वमहावद्याः स च त्काश्यप एकः सत्त्वकश्चिदेभिरे
वसावथैर्दशाभिरकुशलैः कर्मपथैः समन्वागतो भवेत् ॥ स च तत्थागतस्य हेतुप्र
त्ययसंयुक्तां धर्मदेशनामरतरेत् ॥ नात्र कश्चिदात्मा वा सत्त्वो जीवो वा पुद्गलो वा य
करोति यो वा प्रतिवेदयति इत्यज्य कृततामसतमि सस्कारभाससंज्ञैः शान्ता माया ध
र्मतां प्रकृतिप्रभासतां सर्वधर्माणां भवत रति आदिविशुद्धान् सर्वधर्मानां भिन्न
धाति अथिष्ठश्च तेनाहं तस्य सत्त्वस्या पापगमनवदामि ॥ नास्ति केशानां राशा
भावः ॥ उत्पन्नमगविलीनाहं केशाते तु प्रत्ययसामग्रीयोगत उत्पद्यते इत्यत्र
मात्राश्चिन्तित्वात्ते यश्चित्तो ह्यादभक्तुः स एव गवत सर्वलेशानां भक्तुः ॥ य एव
माधिमुक्तो न तस्य कदाचिदापत्तिर्नापत्तिस्तथा न म्वाडस्थानमनवकाशो यदनाद्य

३६ रतो आपतित्तिचेत् ते दंस्थानं विद्यत इति ॥ अचिन्त्यमातसातामप्यकर्तव्यं तां
वायत्रे ॥ ये पुनरज्ञाततत्वाः पुण्यरहितास्तैरुताः आह ॥ एवं मज्ञाततत्वा ये भूति
भावलम्बितः ॥ ते वक्वन्ति पुण्यातिरुतास्तैरुद्रसौशते ॥ अनेन क्रमेणादौ विद्वत्पदं
वयामहाठुद्रासिद्धिर्भवती तु भाषितसंग्रहद्वारेण गुरुवक्त्रो बोद्धव्यं ॥
भुभाषितसंग्रहः समाप्तः ॥ ॥ सम्बन्ध १६७० साल माघ वरगमास पूर्ण
लेखक नदिमान देवा ॥

